

Jihočeská univerzita
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

*FAKTORY, KTERÉ OVLIVNILY VOLBU OBORU SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ
PRÁCE U STUDENTŮ TEOLOGICKÉ FAKULTY*

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Autor práce: Nicole Zvoníčková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3.

2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

16. 3. 2014

.....
Nicole Zvoníčková

Poděkování

Děkuji především vedoucímu mé bakalářské práce panu RSDr. Jánovi Mišovičovi, CSc. za odborné vedení mé práce, ochotný přístup a také za veškeré cenné rady a podnětné připomínky.

Děkuji také všem respondentům za jejich ochotu, čas a vstřícnou spolupráci při vyplňování dotazníků.

Obsah

Úvod	5
1. Charakteristika sociální práce a jejím aktérů	7
1.1. Sociální práce.....	7
1.2. Sociální pracovník	8
1.3. Typologie sociálních pracovníků.....	9
1.4. Sociální a charitativní práce.....	11
2. Volba povolání a okolnosti s tím spojené.....	12
2.1. Volba povolání.....	12
2.2. Fáze volby povolání.....	14
2.3. Faktory ovlivňující volbu povolání.....	15
2.3.1. Osobnost jedince.....	15
2.3.2. Sociální prostředí člověka.....	18
2.3.3. Rodina.....	19
2.3.4. Vrstevníci, přátelé.....	20
2.3.5. Školní prostředí.....	20
2.3.6. Zájmy, záliby	21
2.3.7. Poradenské instituce	22
2.4. Kritéria pro výběr vysoké školy.....	24
2.4.1. Rodiče	24
2.4.2. Zájmy	25
2.4.3. Místo studia.....	25
2.4.4. Finance.....	25
2.4.5. Šance na přijetí.....	26
2.4.6. Uplatnění po studiu	26
3. Praktická část	28
3.1. Cíle výzkumu a hypotézy	28
3.2. Metodika výzkumu	28
3.3. Výsledky výzkumu	29
3.4. Shrnutí zjištění	42
3.5. Verifikace hypotéz	44
Diskuze.....	45
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů	49
Přílohy.....	52

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat faktory, které ovlivnily rozhodnutí studentů, aby si vybrali sociální práci jakožto povolání. Zohlednila jsem skutečnost, že ještě nejsem sociálním pracovníkem a proto využívám hlavně zdrojů odborné literatury. Chtěla jsem však zapojit do práce svou individuální zkušenost a proto jsem si zvolila jako cílovou skupinu studenty Teologické fakulty, studující v oboru Sociální a charitativní práce. Cílem mé práce je zjistit, které faktory a do jaké míry ovlivnily studenty, aby si zvolili za své budoucí povolání obor, který je připraví a vybaví na trh práce znalostmi a dovednostmi sociálního pracovníka. Také bych ráda zjistila, zdali studenti sami sebe vnímají jako budoucí sociální pracovníky a do jaké míry se dokáží s představou této práce ztotožnit.

Tento cíl jsem si stanovila proto, že v našem ročníku se sešlo široké spektrum lidí, přicházející z odlišných středních škol, s různými povahovými rysy a z různých koutů České republiky. Chtěla bych zjistit, jestli má v rozhodování dominantní úlohu nějaký faktor a pokud ano, který to je a zda je tento faktor nějakým způsobem podmíněn. Dále bych chtěla vyzkoumat, zda je rozhodujícím kritériem pro studenty obsah oboru nebo něco jiného. V neposlední řadě by mě zajímalo, zdali se studenti dostali ke studiu svého prvotně vybraného oboru, nebo zda se jedná o alternativu, protože studium jimi preferovaného oboru jim nebylo z různých důvodů umožněno.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část se člení na dvě kapitoly. V první kapitole vymezím základní pojmy vztahující se k sociální práci, sociálnímu pracovníkovi a typologii sociálních pracovníků. Krátce představím studijní obor Sociální a charitativní práce. V druhé kapitole se budu zabývat volbou povolání. Charakterizují, co je volba povolání, jaké má fáze, vymezím faktory, které tuto volbu ovlivňují, a každému z nich se budu krátce věnovat.

Praktická část je založena na výzkumu uskutečňovaném na základě dotazníků. Dotazníky byly anonymní a byly osobně rozdány mezi studenty prezenční formy studia oboru Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě.

Při psaní své práce jsem vycházela v oblasti sociální práce z literárních zdrojů od Matouška - Základy sociální práce a Metody a řízení sociální práce a Musila - Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“.

Ohledně volby práce z literatury od Melgosa – Žít naplno a Hlad'a - Svět práce a volba povolání, Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů. Významným zdrojem byly také webové stránky o vzdělávání a legislativní normy (zákon č. 108/2006 Sb., zákon č. 111/1998 Sb.).

1. Charakteristika sociální práce a jejím aktérů

1.1. Sociální práce

Sociální práce v různých formách funguje od pradávna v naprosté většině společností na celém světě, i když nebyla známa a prováděna pod tímto názvem. Jako samostatná profesní specializace vznikla teprve na konci 19. století. První školy sociální práce se objevují v západních zemích na začátku 20. století.¹ Jedná se tedy o poměrně mladý obor ve srovnání s ostatními profesemi. Jedna ze současných definic sociální práce zní takto: „*Sociální práce je společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu.*“²

Cílem sociální práce je podle Navrátila podpora sociálního fungování klienta v situaci, ve které je to potřeba. Sociální fungování můžeme charakterizovat jako interakce, které probíhají mezi lidmi a požadavky prostředí, ve kterém žijí. Tyto požadavky prostředí se projevují v sociálních rolích. Sociální práce se zabývá profesionálně lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí.³ Sociální role je způsob chování, které se od nás očekává a váže se k našemu sociálnímu statusu. Sociální status neboli sociální postavení člověka ve společnosti, je pozice v sociální struktuře v dané společnosti. Tuto pozici určuje mnoho ukazatelů, která se nazývají stratifikační hlediska, podle kterých můžeme danou sociální skupinu (společnost) rozčlenit. Tato hlediska jsou biologická (pohlaví, věk), psychická (například intelekt) a sociální (vzdělání, povolání, majetek).⁴ Jednoduše řečeno, člověka velmi výrazně ovlivňuje povolání, které vykonává. Dává mu určité místo ve společnosti a také působí na to, jak ho druzí lidé vnímají.

Sociální práce se věnuje takovým lidem, kteří potřebují pomoc při zvládnání svých rolí a kteří mají problém ve svém sociálním fungování, ať už se jedná o jednotlivce, rodiny nebo větší skupiny lidí. Usiluje o změnu jednání svých klientů a to pokud možno za pomoci přirozeného prostředí klientů.

¹ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*, s. 98, 101

² MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, s. 11

³ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2007, s. 184

⁴ Srov. EAMOS. *Sociální status, sociální stratifikace, sociální mobilita*. [online]. [citováno 19. 3. 2014]. Dostupné na http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_9659/9.htm

Součástí koncipovaného oboru se stala vlastní teorie, metody a postupy pro práci, avšak obor potřebuje pro svou činnost i poznatky a hlavně spolupráci s ostatními profesemi, jako jsou pedagogové, psychologové, zdravotníci, policisté, představitelé státní správy a samosprávy a další.⁵ Taková spolupráce je mnohdy obtížná, protože můžeme mezi jednotlivými složkami najít nesmyslnou „rivalitu“ tam, kde by byla na místě součinnost. Vždyť pro každou disciplínu by na prvním místě měl být klient a jeho blaho, tedy způsob, jak mu pomoci s jeho problémem, ať už je jakýkoliv a v takovém případě by nemělo až tak záležet na tom, odkud potřebná pomoc přijde a kdo, jakým způsobem a do jaké míry ji zajistí.

1.2. Sociální pracovník

Sociální pracovník pracuje s jednotlivými klienty, jejich rodinami nebo s celými rodinami, s přirozenými nebo uměle vytvořenými skupinami, s organizacemi či s místními komunitami a také vystupuje jako expert při přípravě některých zákonů a vyhlášek.⁶

Dle § 109 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství, sociální rehabilitace.⁷

Mezi obecné předpoklady a dovednosti sociálních pracovníků řadíme zdatnost a inteligenci, přitažlivost (nejedná se jen o fyzický vzhled pracovníka, ale zejména o jeho odbornost, způsob jednání s klientem atd.), důvěryhodnost (diskrétnost, spolehlivost, porozumění), komunikační dovednosti (fyzická přítomnost, naslouchání, empatie) a schopnost analýzy klientových prožitků.⁸

Sociální pracovníci jako profesionálové disponují určitými kompetencemi. Havrdová chápe kompetence jako funkcionální projev profesionální role sociálního pracovníka. Se svými spolupracovníky zkonstruovala soustavu následujících schopností a dovedností: schopnost rozvíjet účinnou komunikaci, orientovat se a plánovat postup,

⁵ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, s. 12

⁶ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, s. 13

⁷ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění platném k 22. 11. 2013, cit. § 109.

⁸ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, s. 52 - 54

podporovat klienta a pomáhat mu k soběstačnosti, zasahovat a poskytovat služby, přispívat k práci organizace, odborně růst.⁹

Sociální pracovníci jsou ve své práci angažováni do velké míry svou osobností. Nemohou vykonávat tuto práci, aniž by zcela oddělili profesní a osobní sféru. Přichází do styku s klienty, mnohdy se stávají jejich rádci a pomocníky na dlouhou dobu a tyto činnosti nelze vykonávat a být přitom emocionálně či postojově a názorově neutrální. Proto je velmi vhodné (avšak nikoliv nutné), aby lidé, kteří si sociální práci vybírají za své povolání, měli stejné či podobné osobnostní rysy – empatii, vřelost, opravdovost, schopnost vnímat člověka bez předsudků, otevřenost, komunikační dovednosti. S některými vlastnostmi se člověk narodí a jiné si vypěstuje, naučí se jim, jednak při studiu a přípravě na vykonávání profese sociální práce a také při odborných praxích a v přímé práci s klienty.

Z uvedeného vyplývá, že sociální pracovník si při své práci zcela jistě nevystačí pouze s teoretickými znalostmi, ale potřebuje také nutně praktické dovednosti. Dovednosti se nedají naučit, musí se získat tréninkem, praxí a na základě zkušeností. Aby sociální pracovník mohl efektivně vykonávat svou práci, musí se tyto dovednosti stát součástí osobnosti pracovníka. Jedná se například o trpělivost, vnímavost, důvěryhodnost, vyrovnanost vlastní osoby a mnohé další.¹⁰

1.3. Typologie sociálních pracovníků

Existují různé úhly pohledů na sociální pracovníky a náplň jejich práce. Názory laické i odborné veřejnosti se v této oblasti velmi liší. Mohou za to nejasnosti v oblasti identity sociálních pracovníků. „*Kolektivní ani individuální identita sociálních pracovníků bohužel ještě není pevně vybudovaná.*“¹¹ Důvodem je i široký záběr oblastí, ve kterých mohou sociální pracovníci působit, četnost a různorodost organizací a cílových skupin klientů. Sociálního pracovníka výrazně ovlivňuje i jeho přístup ke klientovi, to, jaký vztah k němu zaujme. Z tohoto hlediska rozlišuje Kopriva sociální (pomáhající) pracovníky na angažované a neangažované.¹²

⁹ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, s. 91

¹⁰ Srov. OPATRŇY, M. *Sociální práce a teologie: Inspirace a podněty sociální práce pro teologii*, s. 173

¹¹ FALTISOVÁ, T. Náplň práce a profesní identita sociálního pracovníka. [online]. [citováno 22. 11.

2013]. Dostupné na:

http://www.alfabet.cz/portal/page?_pageid=33,1,33_32529&_dad=portal&_schema=PORTAL&Id=560&Id_CI=73376&Action=23&StartPg=4&back_url=http://www.alfabet.cz/portal/page?_pageid=33,1,33_32529%5E_dad=portal%5E_schema=PORTAL%5EId=560%5EAction=22%5EStartPg=4

¹² KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*, s. 16 - 17.

Běžně se v praxi vyskytuje **angažovaný pracovník**, pro kterého je pomáhání smysluplné a dělá ho ochotně a rád i přes nižší platové ohodnocení. Zabývá se důležitými životními problémy lidí a tato práce ho naplňuje. Nemusí striktně oddělovat osobní a pracovní část života. Tyto zisky se však mohou stát i riziky a zdrojem problémů pro pracovníka, jako je například tendence přebírat kontrolu nad klientem nebo obětovat se pro klienta na svůj úkor.

Neangažovaný pracovník svou práci pojímá bez osobního zájmu o klienta, má k němu neutrální či ještě horší vztah. Může se chovat arogantně, hrubě a lhostejně k problémům klientů. Takový pracovník nemůže pomoci klientovi cokoliiv změnit.

Dle Musila existují v české sociální práci přes její veškerou pestrost záchytné „orientační body“, které se promítají s větší či menší mírou do představ jedinců i různých skupin a organizací a zde se různě kombinují. Žádné z těchto pojetí Musil neurčuje jako nejlepší, ani je nehodnotí, zda jsou ať už z jakéhokoliv hlediska špatná či dobrá, vhodná nebo nevhodná. Říká, že každé má své výhody a rizika, která přináší jak sociálním pracovníkům, tak i jejich klientům.¹³

Typ „administrativní“ je charakterizován důrazem na administrativní úkoly a úkony, znalost zákonů a právních předpisů. Sociální pracovník je v roli úředníka, který si spravuje svou agendu, mnohdy jasně vymezenou osobně určenými hranicemi. Je zcela na vůli pracovníka, poskytne-li radu a pomoc klientovi, který přišel s problémem, který „nespadá“ pod jeho agendu. V tomto pojetí na podmínku získat odborné vzdělání v oboru sociální práce není kladen přílišný důraz.¹⁴ Výhodou tohoto typu je znalost legislativní problematiky a poskytnutí rychlé praktické pomoci klientům, rizikem naopak řešení stále stejných problémů a opomíjení ostatních, které klienta trápí.¹⁵

Typ „profesionální“ se spojuje se sociálním pracovníkem, který bude specialistou, který umí komplexně posoudit všechny okolnosti, jež klientovi brání zvládat jeho sociální fungování.¹⁶ Dále je kladen důraz na samostatnost a zároveň na schopnost zprostředkovat spolupráci s dalšími pomáhajícími profesemi.¹⁷ Vzdělání je v tomto pojetí velmi důležité, pracovník by měl být absolventem vyšší odborné, nejlépe

¹³ Srov. MUSIL, L. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce/Sociální práce*, s. 64.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 66

¹⁵ Srov. tamtéž, s. 67

¹⁶ Srov. MUSIL, L. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce/Sociální práce*, s. 66

¹⁷ Srov. HANTOVÁ, L. *Identita sociální práce a sociálních pracovníků*, s. 54

však vysoké školy v oboru sociální práce. Předpokládá se, že zde získal odborné specializované schopnosti potřebné pro výkon své práce. Výhodou je řešení vzájemně se podmiňujících potíží a rizikem je zde, že se řeší problémy, které vyžadují „odborný um“ a jsou opomíjeni klienti, jejichž problém by se dal vyřešit „jednoduchým“ způsobem.¹⁸

Typem „filantropickým“ se jeví takový sociální pracovník, který by byl hlavně člověkem, empatickým a vnímavým pro širokou škálu potřeb klienta. Měl by být schopen zvládat emoční stres a lidský vztah ke klientovi se má stát základním nástrojem jeho práce. Vede ho vlastní úsudek a osobní prožitky. Klade důraz na ochotu spolupracovat s kolegy, s organizacemi, ale i se samotným klientem a jeho s blízkými.¹⁹ Důležitější než formální kvalifikace v sociální práci bývá v tomto pojetí vůle využít jakoukoliv kvalifikaci při realizaci altruistických hodnot, schopnost navázání vztahu. Výhodou i nevýhodou současně se stává empatie, která na jedné straně pomáhá a usnadňuje práci a přístup ke klientovi, na straně druhé zužuje pracovníkovi pozornost na řešení problémů, na které je on sám citlivý a tudíž může vést k zanedbávání těch klientů, kteří mají problémy jiného druhu.²⁰

Typ „aktivistický“ znamená, že se sociální pracovník chová ke klientům jako k sobě rovným. Pracovník má roli „partáka“, obhajuje práva znevýhodněných, prosazuje a podporuje zájmy svých klientů vlastními silami. Aktivně se nasazuje při řešení klientovy situace. Je kladen důraz na pracovníkovu zodpovědnost při uplatňování zájmů znevýhodněných.²¹ Výhodou je pracovníkův angažovaný postoj, který je však zároveň rizikový například pro možnost vyšší pravděpodobnosti vzniku syndromu vyhoření.

1.4. Sociální a charitativní práce

Tříletý bakalářský studijní program garantuje Teologická fakulta v prezenční a kombinované formě studia. Studium má teoretickou část (teorie a metody sociální práce, psychologie, sociologie, filozofie a mnohé další) a praktickou část (praxe studentů přímo v organizacích, které poskytují sociální služby). Kromě povinných

¹⁸ Srov. MUSIL, L. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce/Sociální práce*, s. 67

¹⁹ Srov. MUSIL, L. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce/Sociální práce*, s. 68

²⁰ Srov. tamtéž, s. 67

²¹ Srov. MUSIL, L. *Typologie pojetí sociální práce*. Masarykova universita Brno 2009 [citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na: <http://is.muni.cz/el/1423/podzim2009/SPP101/um/prispevek.pdf>, s. 6

předmětů nabízí obor Sociální a charitativní práce rozmanitý výběr povinně volitelných a výběrových předmětů. Během studia je možné vyjet do zahraničí na stáže a zapojit se do mnoha projektových aktivit.

Absolventi díky spojení sociální práce s prací charitativní přináší do práce s klienty duchovní, etický a filosofický rozměr. Jsou připraveni pracovat v oblasti sociální a charitativní práce ve státních, soukromých, církevních i dobrovolnických organizacích. Studium je připraví na výkon sociálně správních činností, sociálně právního poradenství, sociální prevence a ochrany, sociální intervence a dalších činností.

Absolventi mají možnost nastoupit na dvouleté navazující magisterské studium programu Etika v sociální práci.²²

2. Volba povolání a okolnosti s tím spojené

2.1. Volba povolání

Volba povolání je důležitý krok, který čeká každého mladého člověka. Nejvýrazněji, jako první volba, se projevuje na konci povinné školní docházky, kdy si žáci 9. tříd volí svou profesní orientaci. Někdy bývá označována jako první směrová volba, která v podstatě omezuje a usměrňuje každou další volbu povolání v budoucnu. Podle Hřebíčka se jedná o jeden z nejzávažnějších kroků v lidském životě a dospívajícím určuje jejich budoucí profesní vývoj.²³

V pedagogickém slovníku je volba povolání definována *jako proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka. Součástí celkového vývoje osobnosti, v němž hlavní roli hrají rozhodovací procesy.*²⁴

Každý člověk se při volbě povolání rozhoduje jinak, volí rozdílná kritéria a důvody, které jeho volbu ovlivnily, se liší. Hořánková rozděluje lidi na tři typy podle toho, čím se převážně řídí při volbě povolání:

²² Srov. Teologická fakulta Jihočeské univerzity. *Studium Sociální a charitativní práce*. [online]. [citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na: <http://www.tf.jcu.cz/uchazec/obory/socchar>

²³ Srov. HLADŮ, P. *Svět práce a volba povolání, Studijní text pro učitele*. [online]. Brno 2008. [citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, s. 4

²⁴ Průcha, J., Walterová E., Mareš J. *Pedagogický slovník*, s. 340, 341

Typ A provádí volbu dle přání a rozhodnutí rodičů nebo jiných významných dospělých, nebere zřetel na své zájmy a sklony, případně rozhodují víceméně nahodilé vnější skutečnosti.

Typ B má určitá přání nebo představy o svém budoucím povolání, avšak s nejasnými představami.

Typ C má připravený osobní plán, založený na cílech vlastního života.

Nejvíce lidí patří do skupin typu A a B, což znamená, že by potřebovali s volbou svého povolání pomoci.²⁵ Takovou pomoc může poskytnout především rodina a škola.

V dnešní době existuje mnoho různých způsobů a informačních zdrojů, jak žáky informovat a na volbu povolání je připravit. Jedná se o nejrůznější tištěné materiály ve formě odborných publikací, informačních příruček a katalogů o vzdělávací nabídce škol, statistiky trhu práce, zájmové testy a jiné, nebo počítačové programy, které obsahují např. testy zájmů a osobnostních předpokladů, informace o povolání, informace úřadů práce a jiné. Využívané jsou také internetové zdroje, protože v dnešní době má již téměř každá škola svou webovou prezentaci, kde se zájemci o studium dozví vše, co potřebují vědět. Existuje také velké množství multimediálních a audiovizuálních materiálů jako jsou filmy o povoláních na CD nebo DVD. Jejich výhodou je, že obsahují velký objem zvukových, obrázkových a textových informací a lze si podle nich udělat poměrně dokonalou představu o realitě.²⁶

Ačkoliv jsme se přesvědčili, že způsobů, jak připravit toho, kdo před volbou povolání stojí, je víc než dost, přesto se u mnoha z nich objevuje nízká připravenost pro toto důležité životní rozhodnutí. Za nepříznivé faktory lze dle Hlad'a považovat:

- malou informovanost žáků o světě práce a jednotlivých povoláních, o požadovaných znalostech a dovednostech a o skutečném výkonu povolání a jeho postavení na trhu práce,
- neznalost školského systému,
- nedostatečný stupeň sebepoznání,
- nejasné představy dospívajících o vlastní budoucnosti.²⁷

²⁵ Srov. VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů.*, s. 15

²⁶ Srov. HLADŮ, P. *Svět práce a volba povolání*, *Studijní text pro učitele*. [online]. Brno 2008. [citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/Uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, s. 52

²⁷ Srov. tamtéž, s. 5

2.2. Fáze volby povolání

Ginzberg vypracoval dnes všeobecně přijímanou teorii, která sleduje proces výběru povolání. Dítě se pro povolání začíná rozhodovat již v útlém věku (6 – 7 let) a toto rozhodování pokračuje až do doby, kdy mladý člověk nastoupí do zaměstnání.²⁸

Podle Ginzberga má proces volby povolání tři fáze:

1. fáze fantazijní volby – probíhá až do věku kolem 11 let. Děti si sami sebe představují v různých zaměstnáních a tyto představy jsou často inspirovány hrdiny z knih či filmů. V této fázi nebere dítě v úvahu žádné překážky, ať už jde o osobní schopnosti nebo nevýhody jednotlivých profesí. Má pocit, že může dělat cokoliv. Často se jedná o povolání, která jsou populární a známá a je jim věnována pozornost ve sdělovacích prostředcích, jako například kosmonaut, lékař, zvěrolékař, hasič, policista a další.
2. fáze orientační volby – děti se předběžně rozhodují o svém budoucím povolání na základě těchto dílčích fází:
 - a. *zájmová fáze* (11 – 12 let) – začínají si více uvědomovat, co se jim líbí, nelíbí, co dělají rádi a co naopak dělají neradi
 - b. *fáze kapacity* (13 – 14 let) – dospívající si stále více uvědomují, jakým směrem jsou zaměřeny jejich zvláštní schopnosti, které se vztahují k budoucímu kariéernímu rozhodování
 - c. *fáze hodnot* (15 – 16 let) – dospívající si uvědomuje své osobní hodnoty a priority v životě, stejně jako si uvědomuje profesní směr, kterému se bude chtít věnovat
 - d. *fáze přechodu* (17 – 18 let) – v tomto bodě dělají dospívající individuální rozhodnutí, jehož cílem je rozhodnutí se pro budoucí povolání.²⁹
3. fáze realistické volby – dospívající dospěl do stádia, kdy realisticky zvažuje svou osobní situaci, své možnosti a zájmy. Tato fáze se skládá z dílčích fází průzkumu, krystalizace a specifikace. Od této chvíle bude v rámci základního rozhodnutí objevovat různé další možnosti, podle nichž si nakonec vybere konkrétní zaměstnání. V této fázi však nemusí dojít k uzavření procesu volby

²⁸ Srov. MELGOSA, J. *Žit naplno*, s. 51

²⁹ Srov. SENGHAS, S. *Using the Ginzberg Theory of Occupational Choice to Determine Your Career Path*. [online]. 2007. [citováno dne 29. 11. 2013]. Dostupné na www: <http://voices.yahoo.com/using-ginzberg-theory-occupational-choice-to-438920.html>

povolání. Mohou následovat léta studií, několik počátečních let v zaměstnání a dokonce i radikální změny povolání i u lidí v pokročilém věku.³⁰

2.3. Faktory ovlivňující volbu povolání

Na zvolení budoucího povolání působí mnoho faktorů. Tyto faktory, ať jsou již osobní, společenské, výchovné nebo pracovní, mohou výrazně ovlivnit rozhodnutí mladých lidí při volbě jejich kariéry.

Melgosa rozděluje faktory ovlivňující volbu povolání do čtyř kategorií:

1. osobnost – zřejmě nejvíce rozhodujícím činitelem při volbě povolání jsou vlastnosti a schopnosti mladého člověka. Uvědomuje si své slabé a silné stránky, svůj duševní potenciál, ale i žebříček životních hodnot.
2. prostředí – jedná se o sociální prostředí člověka, jeho rodinu, přátele, školu, média a ostatní lidi, se kterými přichází do styku
3. vzdělání – myslí tím odborné vzdělání, které žák (student) získá ve škole a toto vzdělávání trvá až do okamžiku nástupu do zaměstnání
4. pracovní příležitosti – důležitou roli ve volbě povolání hraje jeho situace na trhu práce³¹

2.3.1. Osobnost jedince

V rámci psychologie existuje mnoho různých definic osobnosti. *Pojem osobnost vyjadřuje organizovaný celek duševního života jako systém dispozic, resp. psychických vlastností osobnosti.*³²

Osobnost můžeme vymezit jako hypotetický konstrukt, tj. z empirie logicky vyvozený fenomén, jímž se něco popisuje nebo vysvětluje. Duševní život člověka je určitým způsobem vnitřně organizován a tvoří jednotně fungující celek. Pojem osobnost tuto organizaci popisuje i vysvětluje.³³

Skutečnost, abychom byli ve zvolené profesi úspěšní a byli spokojeni se svou prací, závisí na míře shody mezi našimi osobnostními vlastnostmi a předpoklady a požadavky profese. Na jedné straně stojí osobnost mladého člověka, jeho osobnostní předpoklady pro výkon určitého povolání a na druhé straně požadavky světa práce

³⁰ Srov. MELGOSA, J. *Žít naplno*, s. 51

³¹ Srov. *tamtéž*

³² NAKONEČNÝ, M. *Obecná psychologie (syllabus přednášek)*, s. 113

³³ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*, s. 498

a daného povolání. Podstatou kariérního rozhodování je tedy hledání souladu mezi těmito dvěma kategoriemi.³⁴

Typ osobnosti a volba povolání podle Johna Hollanda

Americký sociolog Frank Parsons vytvořil jednu z prvních teorií volby povolání. Východiskem této teorie je přesvědčení, že lidé se navzájem liší svými psychickými a fyzickými vlastnostmi, které člověka profesně limitují – nemůže tedy vykonávat jakékoliv povolání, ale jen jedno, případně několik sobě podobných povolání. Osobnost člověka se uplatňuje i při volbě povolání. Domnívá se, že psychické vlastnosti člověka lze reálně měřit a taktéž lze změřit a popsat jednotlivé profese. Tyto dva faktory se mezi sebou posuzují, porovnávají a cílem je nalézt mezi nimi shodu, aby byla volba povolání úspěšná.³⁵

Na tento koncept navazuje typologie Johna Hollanda, který vypracoval teorii pracovních typů osobnosti a rozdělil je do šesti základních skupin. Od tohoto modelu se odvozuje řada profesionálních testů, které mají pomoci mladým lidem při volbě povolání.³⁶

Praktický typ (Realistic) – označuje osobnost se schopnostmi a dovednostmi spojenými s fyzickou aktivitou. Takoví lidé jsou sportovně a technicky založení, manuálně zruční, rádi pracují s materiálem, surovinami, nástroji, stroji, rostlinami a zvířaty. Dávají přednost práci venku, fyzickým nebo sportovním aktivitám, jasně stanoveným a konkrétním činnostem s viditelnými a hmatatelnými výsledky práce.

Zkoumající typ (Investigative) – lidé se zkoumajícím typem osobnosti mají obvykle matematické a vědecké schopnosti a logické myšlení. Dávají přednost intenzivní, ale nezávislé práci a poznávacím aktivitám, rádi zkoumají věci kolem sebe a snaží se jim porozumět.

Umělecký typ (Artistic) – označuje osobnost s uměleckými schopnostmi různého druhu (jazykové, výtvarné, literární, pohybové, dramatické aj.), která je orientována tvůrčím směrem, má dobrou představivost a usiluje o sebevyjádření. Lidé s uměleckým typem osobnosti přitahuje spíše tvůrčí práce než rutinní a stereotypní práce s přesně vymezenými pravidly.

³⁴ Srov. HLADŮ, P. *Svět práce a volba povolání, Studijní text pro učitele*. [online]. Brno 2008. [citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, s. 33

³⁵ Srov. HLADŮ, P. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů*. s. 25

³⁶ Srov. MELGOSA, J. *Žít naplno*, s. 55

Sociální typ (Social) – lidé s tímto typem osobnosti mají sociální a pedagogické schopnosti a dovednosti, jsou rádi s druhými lidmi, jsou společenšší a družní. Zaměřují se na druhé lidi a jejich problémy a snaží se jim pomáhat.

Podnikavý typ (Enterprising) – je označení pro osobnost s podnikavou životní orientací. Takoví lidé mají vůdčí, organizační a vyjadřovací schopnosti, jsou sebejistí a dominantní, umí veřejně vystupovat, zajímají se o politiku a peníze. Rádi druhé lidi přesvědčují, řídí a ovlivňují. Zajímají je řídicí funkce či práce v politice.³⁷

Tradiční typ (Conventional) – označuje osobnost s administrativními, obchodními či matematickými schopnostmi. Lidé s tradičním typem osobnosti mají vloh pro organizování věcí, ochotně se podřizují pravidlům a řádům a mají rádi jednoznačně vymezené požadavky.³⁸

K této osobnostní typologii vytvořil Holland ještě typologii pracovního prostředí. Všechna povolání je možné kategorizovat do šesti základních modelů pracovního prostředí, které jsou analogická pracovním typům osobnosti. Jedná se o prostředí praktické, zkoumající, umělecké, sociální, podnikavé a tradiční. Každý jednotlivý typ pracovního prostředí žádá po pracovníkovi určité osobnostní vlastnosti a nabízí příležitosti pro využití specifických zájmů a schopností.

Mezi těmito dvěma typologiemi existuje určitý vzájemný vztah. Podle Mezery člověk volí určitá povolání, která odpovídají struktuře a hierarchii jeho osobnostních vlastností a preferuje profese, které jsou schopny uspokojit jeho individuální potřeby. Soulad mezi profilem osobnosti a podmínkami pracovního prostředí pak determinuje pracovní spokojenost, stabilitu a výkonnost v povolání. Lidé, kteří si zvolí práci v pracovním prostředí, které se shoduje s jejich pracovním typem osobnosti, budou v tomto zvoleném povolání pravděpodobně spokojenější a úspěšnější.³⁹

Při kariérním rozhodování mladého člověka se osvědčuje uvažovat s vlastním pracovním typem osobnosti a vybírat taková povolání, která jsou s ním kompatibilní. K tomuto účelu slouží metoda RIASEC.

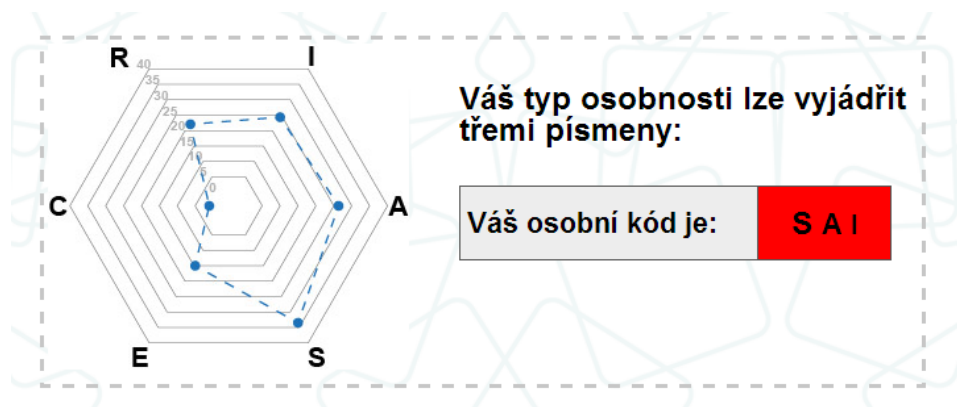
³⁷ Srov. HLADŮ, P. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů*, s. 26.

³⁸ Srov. Tamtéž, s. 27.

³⁹ Srov. HLADŮ, P. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů*, s. 27.

Metoda RIASEC

Je to speciální psychologická metoda, které se využívá zejména pro testy osobnosti a testy ovlivňující volbu povolání. Tato metoda předpokládá, že každý člověk v sobě má předpoklady, které se dají rozdělit do šesti skupin. Z těchto skupin se pak sestaví kód osobnosti – tři počáteční písmena nejsilnější předpokladů člověka (např. člověk vědecky zaměřený, který má i společenské a konvenční předpoklady by měl tento kód podobu ICS).⁴⁰ Tato metoda může pomoci v orientaci a volbě povolání. Tím, že určí, které pracovní typy jsou v člověku zastoupeny, udává směr, kterým se mladý člověk má orientovat. Protože je založena na zájmech jednotlivce, není většinou překvapením, který typ danému člověku „vyjde“. Slouží zároveň jako potvrzující či utvrzující prvek ohledně oblasti, do které máme směřovat volbu budoucího povolání.

Zdroj obrázku: <http://test-osobnosti.primat.cz/vyberovy-test/ukazka>

2.3.2. Sociální prostředí člověka

Sociální prostředí lze vymezit dle Řezáče jako *integrováný sociální systém tvořený lidmi, jejich vzájemnými vztahy, společnými aktivitami a produkty těchto vztahů a aktivit.*⁴¹

Sociální prostředí dělíme na mikrosociální, mezosociální a makrosociální.

Mikrosociální prostředí označuje nejbližší sociální prostor jedince, malou sociální skupinu, kde navazuje přímé meziosobní, nezprostředkované interakce („tváří v tvář“). Z psychologického hlediska se jedná o nejdůležitější sociální prostor.

⁴⁰ Srov. Zkouška osobnosti. *Co je to RIASEC?* [online]. [citováno 4. 2. 2014]. Dostupné na: www.zkouskaosobnosti.cz/co-je-to-riasec.html

⁴¹ ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*, s. 20

Mezosociální prostředí je mezistupněm mezi rodinou (malou sociální skupinou) a společností. Jeho význam je v tom, že umožňuje lidem vstupovat do různých oblastí života, nacházet v nich svá postavení, vymezit je a vyjádřit svou sounáležitost (vrstevníci, škola, pracoviště)⁴²

Jako makrosociální prostředí označujeme velké skupiny, složitě skrukturované, které začleňují člověka do společenskokulturních celků (region, společnost jako celek, církev). Každý jedinec je spoluvytvářen prostředím, v němž žije. Toto prostředí má bezpochyby vliv na studenty při volbě jejich povolání. Podle Hlad'a bylo prokázáno, že se studenti obracejí s prosbou o pomoc ohledně volby povolání na různé lidi z různých důvodů. Nejčastěji hledají pomoc a radu v rodině, ve škole a v poslední době také i u odborných poradců.⁴³

2.3.3. Rodina

C. Whitaker chápe podle I. Plaňavy rodinu jako „integrováný celek, charakterizovaný generační separací rodičů a dětí, přičemž zdravá rodina se vyznačuje flexibilitou v rozdělení moci, pravidel i rolí a operuje jako otevřený systém vztažený k širší rodině i okolnímu světu.“⁴⁴

V oblasti volby povolání je rodičům a rodině připisován největší vliv. Dle výzkumů uvádějí žáci především rodiče jako velmi významné a nezpochybnitelné faktory působící na jejich rozhodování. Také jsou považováni za nejefektivnější zdroj rad a informací. Z tohoto vyplývá, že většina žáků se ohledně volby svého budoucího povolání radí se svou rodinou a tyto rady jsou pro ně významným zdrojem rozhodování.⁴⁵ Není se čemu divit, vždyť rodiče by měli být pro děti vzorem, předávat jim kulturní vzorce chování, postoje k práci a jednotlivým povoláním, sdělovat jim svá očekávání a představy o jejich profesní budoucnosti. Děti se učí z postojů rodičů, jejich chování při práci a tím, jakým způsobem o práci mluví.

Volba povolání je také dále ovlivněna socioekonomickým statusem rodiny, jejím kulturním kapitálem, vykonávaným povoláním a dosaženou úrovní vzdělání rodičů. Ohledně vlivu rodiny na profesní orientaci dítěte je také nutno zmínit skutečnost, že v mnoha případech podléhají dospívající při volbě povolání sugestivním přáním rodičů, která nemají základ v jejich reálných předpokladech zvolené povolání vykonávat (např.

⁴² VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů*, s. 41

⁴³ Srov. tamtéž, s. 42

⁴⁴ ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*, s. 193

⁴⁵ Srov. HLADŮ, P. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů*, s. 67.

v nadání a schopnostech, zájmech, zdravotním stavu apod.). Rodiče často vycházejí z vlastní ctižádostivosti, subjektivních předpokladů nebo také z nahodilých důvodů. Tato přání a představy rodičů mohou být deformovány a omezovány vlastními nenaplněnými tužbami, subjektivním hodnocením dítěte nebo atraktivností a dostupností uvažovaného typu školy či povolání. Rozhodovací proces pak vykazuje často momenty nejistoty, váhání, nerozhodnosti.⁴⁶ Zahraniční studie potvrdily, že přestože jsou rodiče pro žáky nejvýznamnějším faktorem při rozhodování o volbě povolání, nejsou vždy adekvátně informováni o tom, jak svým dětem pomáhat a jak je připravit na tuto volbu. Je zřejmé, že rodina není schopna naplnit svoji roli v této oblasti za všech okolností a je třeba, aby zde působily i další zdroje rozhodování.⁴⁷

2.3.4. Vrstevníci, přátelé

Výzkumy ukazují, že vrstevníci mají vliv především v oblasti poskytování informací nezbytných pro efektivní kariérové rozhodování. Obvykle se jedná o starší kamarády nebo sourozence, kteří studovali na škole, o níž daný žák projevil zájem. Beinke však upozorňuje v této souvislosti na možný přenos zkreslených informací.⁴⁸

Podle Hlad'a působení vrstevnických skupin na volbu povolání i dalšího vzdělávání v posledních letech stoupá. Nejedná se ale o vliv přímý, protože studenti se rozhodují většinou „sami za sebe“, nezávisle na těch sociálních vazbách, nýbrž o vliv nepřímý, hlavně z hlediska poskytování informací. Vzájemné hodnocení mezi vrstevníky vede rovněž k sebepoznání, k uvědomění si svých slabých a silných stránek vzhledem ke vzdělání a budoucímu povolání. Za pozitivní vliv vrstevníků lze považovat stabilizaci emocí žáků v období nejistoty, které je s volbou povolání spojeno.⁴⁹

2.3.5. Školní prostředí

Také školní prostředí významným dílem ovlivňuje osobnost dítěte, především obsahovou náplní, typem sociální interakce a komunikace, úrovní třídy, osobnostmi učitelů a také svou materiální složkou. Podle Úlovcové je hlavním cílem školního prostředí vybavení studenta kompetencemi pro to, aby dokázal efektivně využít všech

⁴⁶ Srov. HLADŮ, P. *Svět práce a volba povolání, Studijní text pro učitele*. [online]. Brno 2008. [citováno 4. 2. 2014]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/Úvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, s. 48

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 49

⁴⁸ Srov. HLADŮ, P. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorie a výzkumů*, s. 69 - 70

⁴⁹ Srov. VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů*, s. 46

dostupných informací, poradenských služeb i jiných zdrojů k samostatnému a zodpovědnému rozhodnutí.⁵⁰

Školní příprava by měla mimo jiné plnit funkci sebepoznávací – dle vyučovaných předmětů může žák snadno usoudit, které předměty a oblasti ho zajímají a které ne a toto poznání může být rozhodovacím kritériem pro výběr dalšího studia po ukončení povinné školní docházky. Jako velmi přínosné vidím z vlastní zkušenosti exkurze základních škol (obvykle žáků 9. třídy) na úřady práce, kde mají žáci možnost seznámit se velmi podrobně nejen s tím, co je náplní té které konkrétní profese, ale i s tím, které školy je potřeba pro tuto profesi vystudovat, kde se tyto školy nacházejí či jakou má toto povolání perspektivu na trhu práce nebo jaká je situace v současné době (prestižní povolání, velká problematika nezaměstnanosti apod.). Přínosné jsou dle mého názoru i návštěvy zástupců středních škol na školách základních, kdy probíhá prezentace dané školy, a žáci se díky přítomnosti tohoto zástupce mohou zeptat na jakýkoliv dotaz. Jako významný zdroj informací pro rozhodování o volbě povolání patří i dny otevřených dveří na jednotlivých školách. Během nich se studenti dozvědí vše o možnosti studia, získají informace o přijímacím řízení a uplatnění absolventů. Navíc si mohou prohlédnout prostory školy, její vybavení a zařízení a osobně se setkají s některými učiteli, což je podle mého názoru velmi přínosné. Už v této chvíli si totiž mladý člověk uvědomí, zda by na takové škole chtěl studovat či nikoliv. Je to nejlepší možnost, jak najít odpovědi na všechny otázky, které nás zajímají, ale také jak se přímo seznámit s prostředím školy. Většinou provádí prohlídky po škole studenti z vyšších ročníků, kteří nám mohou poskytnout podrobný popis toho, jak to v dané škole chodí, jak se nejlépe připravit na přijímací zkoušky, na co si dát pozor a tak dále.

2.3.6. Zájmy, záliby

Zájmy chápeme jako zvláštní druh motivů. Můžeme je definovat jako *odvozenou potřebu, která se uspokojuje prováděním určité činnosti. To je pro zájem charakteristické (např. zájem o fotbal se uspokojuje hraním fotbalu).*⁵¹

Lidské zájmy se s vývojem osobnosti rozvíjejí. Jsou jednou z nejdůležitějších charakteristik motivace osobnosti k práci. Lidé se svými zájmy liší, a to zaměřením, trvalostí, hloubkou, šířkou, intenzitou a hodnotou. Jsou charakteristické svou

⁵⁰ VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů*, s. 44

⁵¹ ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti, Obor v pohybu*, s. 104

proměnlivosti, která se však s věkem zmenšuje. Podle Kostolanského se přibližně v období puberty zájmy ustalují natolik, že jsou prakticky neměnné až do stáří.⁵²

Zájmy přinášejí člověku osobní uspokojení, pomáhají v učení a posilují osobní vlastnosti (vůli, pozornost, schopnost systematické a soustředěné práce a řadu dalších schopností).⁵³ Jednou ze základních podmínek úspěšné volby povolání je poznání zájmů, tedy toho, co člověka baví dělat, co ho přitahuje. Podle Mezery mají zájmy největší vliv na spokojenost člověka ve škole a povolání. Zájmy se přímo podílejí na vytváření životních plánů – ideálů. Jsou-li zájmy jasně vyhraněné, má člověk lepší představu o tom, co by chtěl v životě dělat a také lepší šance uspět v dané profesi ve srovnání s ostatními.⁵⁴

Je tedy zřejmé, že volbu povolání podřídíme do jisté míry našim zájmům tak, abychom si vybrali profesní zaměření, které nás bude bavit, uspokojovat a naplňovat, budeme se o něj zajímat a bude nám vyhovovat.

2.3.7. Poradenské instituce

Kariérové poradenství v sobě zahrnuje širokou škálu informačních, poradenských, diagnostických, motivačních i vzdělávacích činností, které sledují společný cíl: pomoc jedinci při rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze.⁵⁵

V České republice je kariérní poradenství poskytováno ve dvou vedle sebe působících systémech – v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (školský poradenský systém) a Ministerstva práce a sociálních věcí (poradenský systém v resortu práce a sociálních věcí).

Školský poradenský systém v resortu MŠMT je poradenstvím pro žáky a rodiče při úvahách o volbě povolání, dalšího vzdělávání i při profesní orientaci a vstupu na trh práce. Kariérní poradenství poskytují pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra a jednotliví pracovníci působící přímo na školách. Poradenství na školách zajišťují výchovný poradce, školní metodik prevence, případně školní psycholog a školní speciální pedagog. Spolupracují na něm také třídní učitelé a učitelé jednotlivých vyučovacích předmětů a v neposlední řadě i vedení školy.⁵⁶

⁵² Srov. HLAĐO, P. *Svět práce a volba povolání, Studijní text pro učitele*. [online]. Brno 2008. [citováno 6. 2. 2014]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/Uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, s. 39

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 40

⁵⁵ Tamtéž, s. 18

⁵⁶ Srov. VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů*, s. 47 - 48

Poradenský systém v resortu práce a sociálních věcí se zaměřuje zejména na řešení otázek s optimální volbou povolání a s přípravou na něj, s problematikou změny povolání, kvalifikace a s celou řadou problémů a otázek související se ztrátou a znovuzískáním zaměstnání. Tento systém je významným nástrojem státní politiky zaměstnanosti. Snaží se o dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, produktivní využití zdrojů pracovních sil a zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Základní právní normu stanovující postupy k dosažení těchto cílů představuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.⁵⁷

Poradenství v resortu práce a sociálních věcí poskytují **Informační a poradenská střediska při úřadech práce (IPS)**. Jejich činnost je soustředěna především na řešení problémů přechodu mezi školou a prací. Disponují také informacemi o jednotlivých typech škol a o situaci a vývoji na trhu práce. Studentům nabízí kolektivní i individuální poradenství. Služby IPS jsou bezplatné.⁵⁸

Rozhodování po střední škole

Volba povolání se primárně týká období ukončení povinné školní docházky, kdy jednotliví mladí lidé řeší, kterým směrem orientovat své budoucí profesní zaměření a kterou střední školu či střední odborné učiliště studovat. Je to první a podstatný krok na cestě za povoláním. Pro některé je to volba první a zároveň poslední, protože se rozhodnou po získání výučního listu či maturitního vysvědčení studium ukončit. Důvodů může být mnoho – vstup do zaměstnání, cestování, přerušování studia na určitou dobu a tak dále. Stále je zde ale velké množství těch mladých lidí, kteří chtějí ve studiu pokračovat. Náš vzdělávací systém jim nabízí rozmanité možnosti, jak tohoto cíle dosáhnout. Záleží na jednotlivých subjektivních kritériích, kterou alternativu si zvolíme.

Existují samozřejmě určité faktory, kterými jsou naše volby limitovány a určovány, u každého mladého člověka jsou však zastoupeny v jiném složení a míře. To, co je ideální pro jednoho, může být z různých (ať již objektivních či subjektivních) důvodů nepřijatelné pro druhého. Přesto se pokusím vymezit faktory, které ovlivňují rozhodování mladých lidí ohledně dalšího vzdělávání.

Terciární vzdělávání poskytují tradičně vysoké školy. Relativně novou součástí **jsou vyšší odborné školy**, které nabízejí spíše prakticky zaměřené vyšší odborné

⁵⁷ Srov. HLADŮ, P. *Svět práce a volba povolání, Studijní text pro učitele*. [online]. Brno 2008. [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/Uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, s. 20

⁵⁸ Srov. VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů*, s. 48

vzdělání. Od roku 1995 jsou běžnou součástí vzdělávacího systému. Zpravidla vznikaly při středních odborných školách a většinou s nimi dosud tvoří jeden právní subjekt. Vzdělávací programy vyšších odborných škol mají v denní formě vzdělávání délku tři roky, zdravotnické programy tři a půl roku, vždy včetně odborné praxe. Absolventi získávají vyšší odborné vzdělání doložené vysvědčením o absolutoriu a diplomem absolventa vyšší odborné školy s označením diplomovaný specialista (zkratka DiS., uváděná za jménem).⁵⁹

Vysoké školy se řídí zákonem o vysokých školách č. 111/1998 Sb. Vysoké školy jsou jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti. Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Typ vysokoškolské vzdělávací činnosti je určen typem uskutečňovaných akreditovaných studijních programů. Typy studijních programů jsou bakalářský, magisterský a doktorský.

Vysoké školy mohou být univerzitní nebo neuniverzitní. Vysoká škola neuniverzitní se nečlení na fakulty. Vysoká škola je buď státní (vojenská nebo policejní), veřejná nebo soukromá.⁶⁰

2.4. Kritéria pro výběr vysoké školy

2.4.1. Rodiče

Vliv rodičů na rozhodování o možnosti dalšího vzdělávání je dle výzkumu Šťastnové a Drahoňovské značně umenšen. I přesto jsou i v tomto období rodiče důležitým faktorem, který ovlivňuje rozhodování studentů. Na střední škole řeší otázku *Co po škole* s rodiči výrazně méně mladých lidí (zhruba 63 % oproti 95 % na základní škole).⁶¹ Z tohoto výzkumu je patrné, že výrazný vliv na to, zda se studenti o své budoucí kariéře radí s rodiči či nikoliv, má jejich **věk**. Na střední škole jsou v okamžiku rozhodování již plnoletí, mají jasnější představu o svém životě a o tom, co by chtěli v budoucnu vykonávat za povolání. Pokud se studenti se svými rodiči radí, vyplývá

⁵⁹ Srov. MSMT ČR. *Struktura systému vzdělávání a odborné přípravy v České republice 2009/2010*. [online]. [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr>, s. 40 - 42

⁶⁰ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění platném k 1. 12. 2013.

⁶¹ Srov. ŠŤASTNOVÁ P., DRAHOŇOVSKÁ P. *Jak žáci základních a středních škol vybírají svou další vzdělávací nebo pracovní kariéru*, s. 6

z výzkumu, že rad svých rodičů využívají a i v dospělém věku jim přikládají určitou váhu. Slovo rodičů hraje tedy i pro ně důležitou roli.⁶²

2.4.2. Zájmy

Tento faktor pro výběr povolání jsem již zmínila výše (podkapitola 2.3.6 *Zájmy, záliby*) a i v případě pokračování v terciárním vzdělávání je primárním faktorem pro rozhodování. Studium na střední škole hraje v souvislosti se zájmy důležitou roli. Potvrdí nebo naopak vyvrátí správnost první volby. Mnoho studentů pokračuje ve vysokoškolském studijním oboru, který již studovali na střední škole. Znamená to pro ně jistou výhodu. Ale protože je prvotní volba povolání složitá, nezřídka se stane, že si mladý člověk během studia uvědomí, že si nevybral správně. Pokud ze školy neodejde a nezmění své zaměření během středoškolského studia, nastává po jeho ukončení možnost změny. Mladý člověk se tedy nemusí řídit pozitivním kritériem, ale tím, že ví, které obory studovat nechce.

2.4.3. Místo studia

Důležité pro volbu vysoké školy je i její umístění. O prestižní vysoké školy umístěné ve velkoměstech je pochopitelně větší zájem. Rozhodující je ochota studenta dojíždět z místa bydliště, nebo se naopak vzdát domácího prostředí a odstěhovat se blíže škole. Jako rozumné rozhodnutí považuji předem si alespoň zhruba spočítat finanční náklady obou variant a podle nich se rozhodnout. Roli zde hraje i případné přidělení ubytování na koleji vysoké školy.

2.4.4. Finance

Náklady během studia jsou jistě důležitým faktorem. Významným kritériem pro rozhodování je i ekonomická situace rodiny, případně jednotlivce (není-li na rodině závislý). Zde bych upozornila na nebezpečí různých druhů půjček, které sice mohou vypadat jako skvělé řešení situace a jako vhodné východisko, avšak pokud rodina či jednotlivec podcení tuto situaci, mohou vést k velkým nepříjemnostem a dostat dlužníka až do dluhové pasti. Mezi náklady spojené s vysokoškolským vzděláním je nutné započítat výdaje:

⁶² Srov. ŠŤASTNOVÁ P., DRAHOŇOVSKÁ P. *Jak žáci základních a středních škol vybírají svou další vzdělávací nebo pracovní kariéru*, s. 9

- na ubytování, respektive na dojíždění,
- na stravování,
- na městskou dopravu,
- případné školné a další poplatky za studium (poplatky za delší studium, studium programu v cizím jazyce, u studentů starších 26 let platby pojištění apod.),
- na nákup učebních pomůcek a skript a dalších položek spojených se studiem.⁶³

2.4.5. Šance na přijetí

Většina fakult vydává statistiky o počtu uchazečů a počtu přijatých na danou fakultu (či obor) z minulých let.⁶⁴ Podle toho se může student orientovat, jakou má pravděpodobnou šanci na přijetí. Některé obory studia jsou žádanější než jiné a to se také projeví na počtu zájemců o takové typy oborů. Dává to studentovi možnost objektivně posoudit své šance na úspěch. Dle tohoto kritéria může zvolit počet přihlášek na vysoké školy (převyšuje-li několikanásobně počet uchazečů počet přijatých studentů ke studiu, raději dle mého názoru zvolí možnost podat více přihlášek, aby měl větší šanci dostat se na vybrané obory na vysokých školách).

2.4.6. Uplatnění po studiu

Více než při rozhodování na základní škole se mladý člověk zajímá o budoucí uplatnění na trhu práce. Musí si promyslet, zda bude moci znalosti a dovednosti, které mu zvolená škola nabízí, využívat v praxi a zda ho zvolené povolání uživí. Je proto jistou nutností sledovat situaci na trhu práce a perspektivu a pozici jednotlivých zaměstnání.

Dalšími zdroji pro rozhodnutí o výběru vysoké školy mohou být dny otevřených dveří, internetové stránky a materiály, které škola sama o sobě poskytuje nebo reference od samotných studentů (ať již bývalých nebo současných).

Samozřejmě hlavní rozhodnutí o tom, kterou vysokou školu si zvolit a který obor studovat, si udělá každý student sám. Faktory a zdroje, které ho k tomu vedou, se mohou různě prolínat a být zastoupeny v různé míře a mohou se i měnit. Jedná se o náročné rozhodování, které podstatným způsobem ovlivní život každého mladého člověka. Vždyť volba budoucího povolání nás provází po celý život. Je proto v našem

⁶³ Srov. Vysoké školy. *Jak vybrat tu správnou vysokou?* [online]. [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné na [www: http://www.vysokeskoly.cz/clanek/jak-vybrat-tu-spravnou-vysokou-2](http://www.vysokeskoly.cz/clanek/jak-vybrat-tu-spravnou-vysokou-2)

⁶⁴ Srov. Vysoké školy. *Jak vybrat tu správnou vysokou?* [online]. [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné na [www: http://www.vysokeskoly.cz/clanek/jak-vybrat-tu-spravnou-vysokou-2](http://www.vysokeskoly.cz/clanek/jak-vybrat-tu-spravnou-vysokou-2)

nejlepším zájmu volit uvážlivě, odpovědně a s ohledem na naše cíle, schopnosti a možnosti.

3. Praktická část

Poznatky z praktické části zaznamenávají, jaké sebepojetí mají studenti sociální práce ve vztahu k identitě sociálních pracovníků (zda si sami sebe dokáží představit jako sociálního pracovníka). Odhalují, co je hlavním motivem pro studium sociální práce a jak důležité jsou jednotlivé faktory pro výběr zaměření.

3.1. Cíle výzkumu a hypotézy

Cílem výzkumu bylo zjistit, které faktory ovlivnily studenty, aby si zvolili studium oboru Sociální a charitativní práce. Na základě cíle jsem formulovala následující pracovní hypotézy:

H1: Studenti oboru Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě volí ke studiu odlišný obor, než jaký studovali na střední škole.

H2: Osobní zkušenosti se sociální prací jsou významným faktorem pro volbu tohoto oboru.

H3: Studenti se ve své většině v průběhu studia pozitivně identifikují s představou sebe sama jako sociálního pracovníka.

3.2. Metodika výzkumu

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvantitativní techniku sběru dat, a to konkrétně dotazníkovou metodu. Dotazování probíhalo na akademické půdě Teologické fakulty.

Dotazník (viz Příloha I.) byl sestaven celkem z 22 otázek.

Výzkumný soubor tvořili studenti prvního, druhého a třetího ročníku studující bakalářský obor Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v prezenční formě studia. Celkem je zapsáno ve všech ročnících 95 studentů, osloveno bylo 60 respondentů, správně vyplněných dotazníků jsem získala celkem 56.

Příprava výzkumného materiálu proběhla v únoru 2014. K samotnému sběru dat došlo v únoru a březnu 2014, ke zpracování výsledků a jejich vyhodnocení potom v březnu 2014.

3.3. Výsledky výzkumu

Data, která jsem získala z dotazníků, jsem roztřídila a následně vyhodnotila v tabulkách a grafech. Otázky jsem tématicky rozčlenila do čtyř bloků – situace před studiem Teologické fakulty, studium Sociální a charitativní práce, situace po studiu a demografické údaje. V následujícím textu jsou uvedeny výsledky realizované studie.

Situace před studiem Teologické fakulty

Jedna z otázek zjišťovala zaměření studia před příchodem na TF.

„Vzdělávali jste se již před studiem oboru Sociální a charitativní práce na TF v jiné oblasti terciárního vzdělávání (VOŠ, jiná obor na VŠ, jiná VŠ)?“

Kladně odpovědělo 34 % respondentů a záporně 66 %.

Odpovědi na další otázku konkretizovaly předchozí kladné výpovědi.

Tabulka č. 1

„Kde jste se vzdělával/a?“

Typ školy	Název školy	Počet studentů
VOŠ	Soukromá vyšší odborná škola sociální, Jihlava	3
	Automobilní a technická, Č. Budějovice	1
	Brno - Sociální práce	1
	Sociálně právní	1
	Sociální a teologická, Olomouc	1
	Sociální a střední pedagogická škola, Prachatice	5
JČU	PF - Učitelství pro 2. stupeň	3
	ZSF - Zdravotní laborant	1
VŠ	Sociálně pedagogická a teologická JABOK	1
	Polytechnická, Jihlava	1
	VŠTE, České Budějovice	1

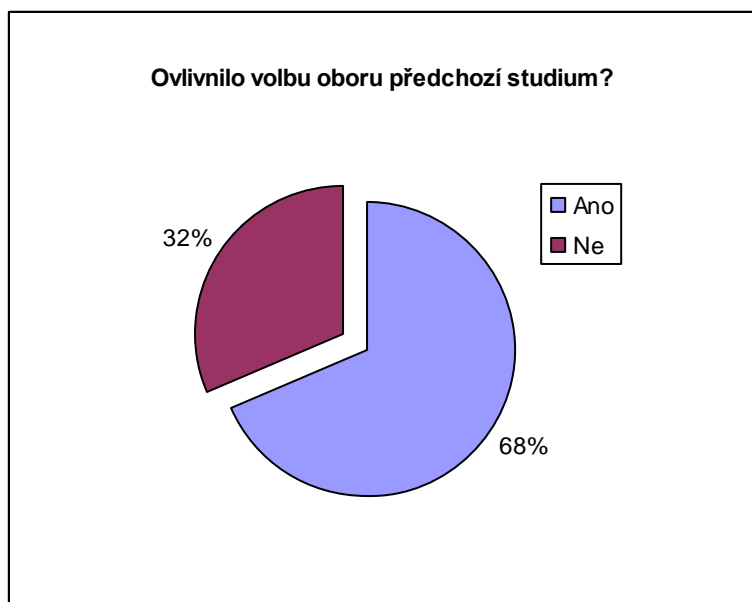
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 19

Nejvíce respondentů studovalo vyšší odbornou školu sociální v Prachaticích. Ze získaných dat lze dojít k závěru, že pětina respondentů (21 %) se již se studiem sociální práce zabývala.

Nakolik ovlivnilo předchozí studium další profesní přípravu přibližuje graf.

Graf č. 1

„Ovlivnilo toto předchozí studium Vaši volbu?“

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 19

Skutečnost, že předchozí vzdělávání nemělo žádný vliv na volbu oboru uvedla třetina a naopak dvě třetiny odpověděly, že je předchozí studium při volbě oboru ovlivnilo.

Konkrétní vliv předchozího studia na necelou čtvrtinu ilustruje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2

„Jakým způsobem předchozí studium ovlivnilo Vaši volbu?“

Způsob ovlivnění	Počet studentů
Předchozí obor mě nenaplňoval	3
Prohloubení znalostí v oboru	6
Motivace pro další studium	1
Zkusit jiné zaměření	1
Neuvedeno	2

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 13

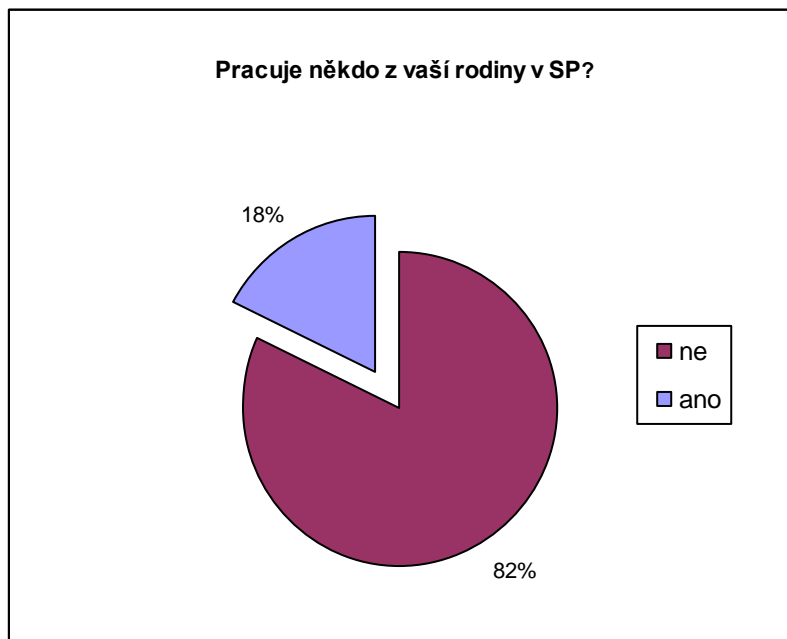
Toto byla otevřená otázka, na kterou respondenti odpovídali, jestliže v předchozí otázce uvedli, že je studium před TF ovlivnilo při volbě oboru Sociální a charitativní práce. Jako nejčastější způsob ovlivnění respondenti uváděli, že si chtěli prohloubit znalosti

v oboru sociální práce, druhý nejčastější důvod byl, že je předchozí studovaný obor nenaplňoval.

Jedna z otázek zjišťovala možnou motivaci k sociální práci, která by vycházela z rodinného prostředí.

Graf č. 2

„Pracuje někdo z Vaší rodiny v oblasti sociální práce?“

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Z grafu vyplývá, že většina respondentů nemá v rodině nikoho, kdo by pracoval v oblasti sociální práce. Tuto skutečnost uvedlo 82 % respondentů. Pouze necelá pětina respondentů vypovědělo, že má v rodině pracovníka v sociální oblasti.

Těmto respondentům byla položena následující otázka:

„Ovlivnila tato skutečnost výrazným (rozhodujícím) způsobem volbu Vašeho budoucího povolání?“

Na tuto otázku odpovědělo z celkového počtu 10 studentů 7 studentů záporně a pouze 3 studenty nějakým způsobem ovlivnil fakt, že jejich rodinný příslušník pracuje v sociální práci.

Z těchto dat můžeme dojít k závěru, že studenti oboru Sociální a charitativní práce nemají ve své rodině osobu, která pracuje v oblasti sociální práce a pokud ji mají, nemá na to, že si vybrali pro své budoucí povolání právě sociální práci, výrazný vliv.

Na další otázku zjišťující zkušenosti ze studované oblasti odpověděli respondenti následovně.

Tabulka č. 3

„Jaká je Vaše osobní zkušenost se sociální prací?“

Typ zkušenosti	Počet studentů
Jsem zdravotně postižený	4
Zdravotní postižení v rodině	2
Setkal/a jsem se s problémy v dospívání	3
Setkal/a jsem se s rodinnými problémy	2
Jiné	3

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 15

Osobní zkušenost se sociální prací před nástupem studia na TF mělo 27 % studentů.

Tato otázka byla polouzavřená. Respondenti sdělovali své osobní zkušenosti se sociální prací. Čtyři respondenti označili jako zdroj svých zkušeností svůj handicap, s problémy v dospívání se setkali tři respondenti, dva respondenti se setkali s rodinnými problémy, dva respondenti mají zkušenost se sociální prací kvůli zdravotnímu postižení v rodině a tři respondenti uvedli jiné důvody. Mezi jiné důvody patřilo zdravotní postižení kamarádů, setkání se s drogově závislými lidmi a životy lidí ve studentově okolí.

Studium Sociální a charitativní práce

Tento blok otázek byl zaměřen přímo na studium sociální práce a tvoří jádro výzkumu. Zjišťuje, z jakých důvodů si studenti zvolili právě tento obor, zda si jej přáli studovat primárně nebo jej měli jako alternativu, pokud by se nedostali na jiný, jimi preferovaný obor. Hodnotí řadu faktorů, které měly vliv na volbu oboru, a zkoumá míru jejich vlivu. Zkoumá, do jaké míry jsou studenti se svým výběrem spokojeni a zda by, kdyby měli možnost, změnili své rozhodnutí vybrat si ke studiu sociální práci, a jak se ztotožňují s budoucím povoláním sociálního pracovníka.

Blok byl zahájen otázkou:

„Proč jste zvolili ke studiu právě pomáhající profesi?“

Tabulka č. 4

Důvod zvolení oboru	Odpovědi v %
Rád/a pracuji s lidmi	48
Osobní zkušenosti	27
Touha pomáhat druhým	20
Jiné	3
Inspirace od rodičů	2

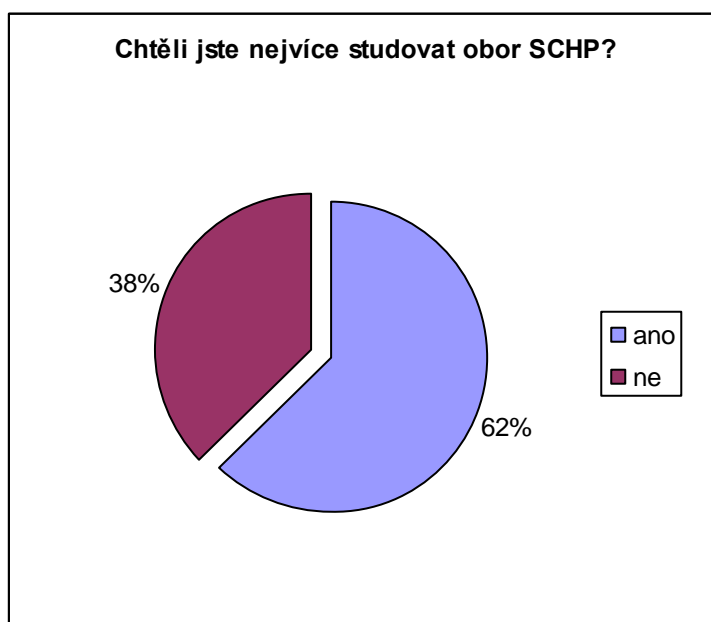
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Tato otázka byla polouzavřená. Ze získaných dat vyplývá, že hlavním důvodem, proč si studenti zvolili pomáhající profesi je, že rádi pracují s lidmi. Takto odpověděla téměř polovina. Jako další silný motiv uvedla o něco více než čtvrtina respondentů osobní zkušenosti a okolnosti z jejich života, touha pomáhat druhým byla důvodem pro jednu šestinu respondentů.

Hodnocení důležitosti oboru zjišťovala další otázka.

„Je obor Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě ten, který jste nejvíce chtěli studovat?“

Graf č. 3

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Sociální a charitativní práci chtělo primárně studovat 62 % respondentů. Jiný obor chtělo studovat 38 % respondentů. Z tohoto zjištění vyplývá, že téměř dvě třetiny studentů se dostaly na ten obor, na který se nejvíce dostat chtěly. Je zde ale také více než třetina těch, která chtěla studovat něco jiného, než je sociální práce.

Následující otázka zjišťuje, které oblasti se chtěli věnovat ti studenti, kteří se primárně hlásili na jiný obor než je Sociální a charitativní práce.

„Jaký obor a na jaké fakultě (vysoké škole) jste chtěli studovat? Z jakého důvodu jej nestudujete?“

Tato otázka byla otevřená, odpověď napsalo všech 21 respondentů a jejich odpovědi byly zaznamenány do tabulky.

Tabulka č. 5

Škola	Obor
JČU	PF - Psychologie
	PF - Učitelství pro mateřské školy
	PF - Španělský jazyk
	ZSF - Speciální pedagogika
	ZSF - Sociální práce ve veřejné správě
	ZSF - Rehabilitační-psychosociální péče
MUNI *	Sociální práce
	Psychologie
CUNI *	Psychologie
	Speciální pedagogika
UPOL *	Sociální a humanitární práce
Policejní akademie	Neuvedeno
DAMU	Herectví
VŠ uměleckoprůmyslová	Malba
Neuvedeno	Lékařská fakulta
	Kultura

* MUNI = Masarykova univerzita; CUNI = Karlova univerzita; UPOL = Univerzita Palackého v Olomouci

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 21

Psychologii na různých vysokých školách chtělo studovat 6 respondentů, sociální práci na jiných vysokých školách 3 respondenti, speciální pedagogiku 2 respondenti, učitelství pro mateřské školy 2 respondenti a zbylé obory chtěl studovat vždy jeden respondent. Z toho vyplývá, že téměř dvě třetiny respondentů se chtěly vzdělávat v disciplínách, které se zabývají životem člověka a se kterými sociální práce spolupracuje.

Jako hlavní důvod, proč chtěný obor nestudují, uvedli respondenti, že nebyli ke studiu přijati.

„Jak důležité pro Vás byly následující faktory při volbě oboru?“

Tabulka č. 6

Faktor	Nejméně v %	Středně v %	Nejvíce v %
Zájem o obor	2	39	59
Uplatnění po studium	11	57	32
Poloha školy	36	46	18
Finanční náročnost	41	45	14
Návaznost VŠ na SŠ	66	16	18
Přátelé, vrstevníci	57	29	14
Rodiče	61	27	12

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Tato otázka zkoumala subjektivní hodnocení respondentů jednotlivých faktorů, které je ovlivnily při volbě oboru. Za faktor s největším vlivem označili respondenti zájem o obor, středně vlivným faktorem pro ně byly uplatnění po studiu, poloha školy a finanční náročnost studia, nejméně ovlivnily respondenty návaznost vysokoškolského oboru na obor středoškolský, rodiče a přátelé a vrstevníci.

Podrobnější specifikaci vlivu přibližují odpovědi na další otázku.

Tabulka č. 7

„Které z následujících kritérií Vás nejvíce ovlivnilo, aby jste se rozhodli pro studium Sociální práce?“

Kritérium	Počet studentů
Zaměření studia	39
Touha pracovat jako soc. pracovník	11
Nabídka vyučovacích předmětů	5
Jiné	1

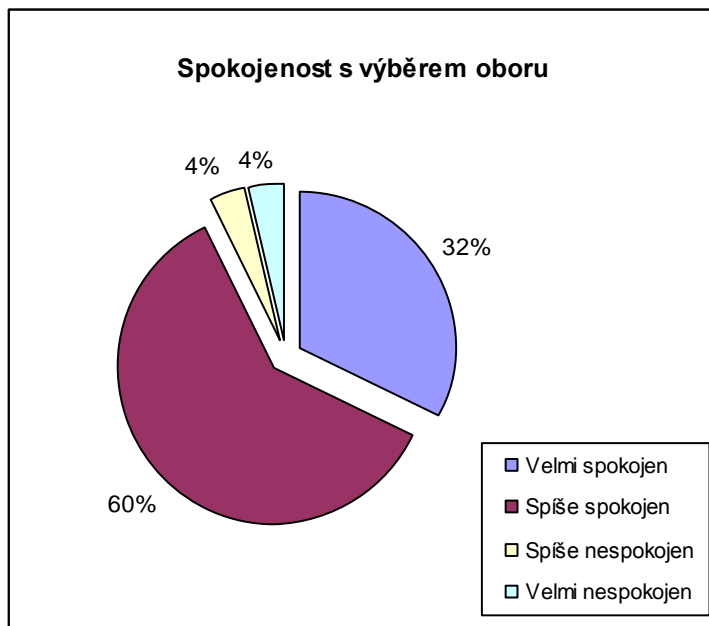
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

70 % respondentů uvedlo, že je nejvíce ovlivnilo zaměření studia, na druhém místě je touha pracovat jako sociální pracovník, která byla hlavním kritériem pro 20 % respondentů.

Následující otázka se zaměřila na spokojenost respondentů se studiem.

Graf č. 4

„Jak byste ohodnotil/a Vaši spokojenost s výběrem oboru?“

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

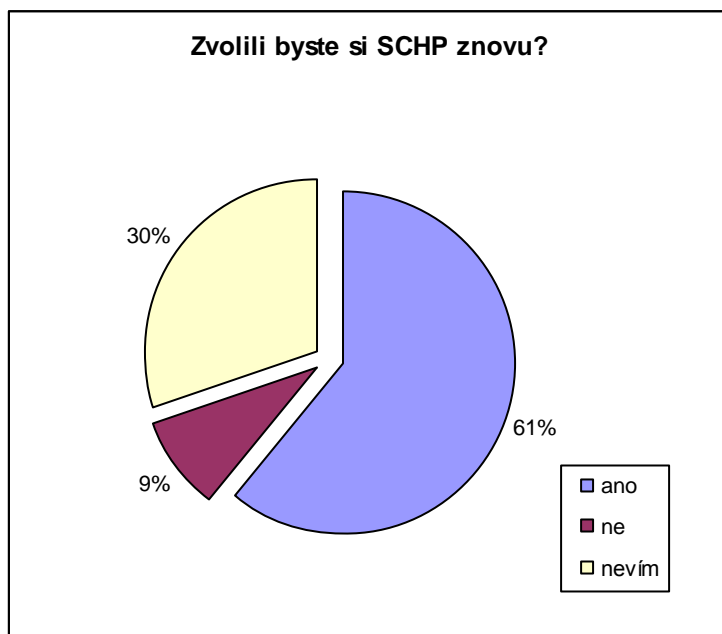
Velmi spokojeno s výběrem oboru je 32 % respondentů, spíše spokojeno je 60 %, 4 % jsou spíše nespokojena a 4 % jsou velmi nespokojena.

Spokojeno v různé míře je tedy 92 % respondentů, což je téměř naprostá většina dotázaných. Pouze 8 % respondentů je s výběrem oboru nespokojeno

Další otázka se zaměřuje na zjištění, kolik studentů si je jisto správností výběru svého studijního zaměření.

Graf č. 5

„Kdybyste se ocitli zpátky u podávání přihlášek na vysokou školu, zvolili byste si obor Sociální a charitativní práce znovu?“

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Ze získaných dat vidíme, že 61 % respondentů si je jisto, že by si Sociální a charitativní práci zvolilo znovu. Jisto si není 30 % respondentů a 9 % respondentů by si znovu tento obor nevybralo. Na to, proč by si tento obor znovu nezvolili, se zaměřila následující otázka, která přináší konkrétní důvody.

„Z jakého důvodu byste si nezvolili studium Sociální a charitativní práce znovu?“

Toto byla otevřená otázka, na kterou odpovědělo všech 5 respondentů, kteří uvedli, že by si obor Sociální a charitativní práce znovu nezvolili. Odpovědi:

1. „Moc teologických předmětů, které jsou pro ateistu náročné.“
2. „Tato práce pro mě není.“
3. „Nesmyslné předměty, které mi přijdou pro obor nedůležité.“
4. „Nedostatek pracovních pozic.“
5. „K volbě mě vedly osobní důvody v dané době, které už nejsou, a proto bych sociální práci nevolila znovu.“

Situace po studiu

Představu o pracovním zaměření po ukončení studia zjišťovala otázka:

„Které oblasti sociální práce byste se chtěli po studiu věnovat?“

Tabulka č. 8

Oblast sociální práce	Odpovědi v %
Práce s jednotlivcem	31
Práce s dětmi, rodinou	31
Práce na úřadě	21
Streetwork	5
Skupinová práce	5
Jiné	5
Komunitní práce	2

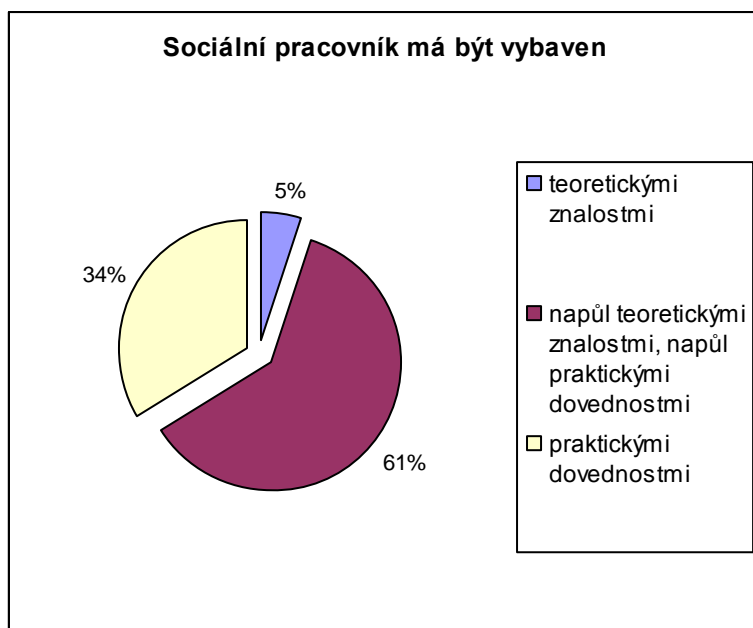
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Tato otázka byla polozavřená. Nejvíce se respondenti zajímají o práci s jednotlivcem a s dětmi a rodinou. Nejméně by se chtěli věnovat komunitní práci. Respondenti by se také chtěli věnovat práci se seniory, rodinné mediaci a sociální práci se zdravotně postiženými osobami (odpovědi uváděné v kategorii „jiné“).

Představu o podílu teoretických znalostí a praktických dovedností přibližuje graf.

„Absolvent studia sociální práce na VŠ byl měl podle Vás být vybaven:“

Graf 7

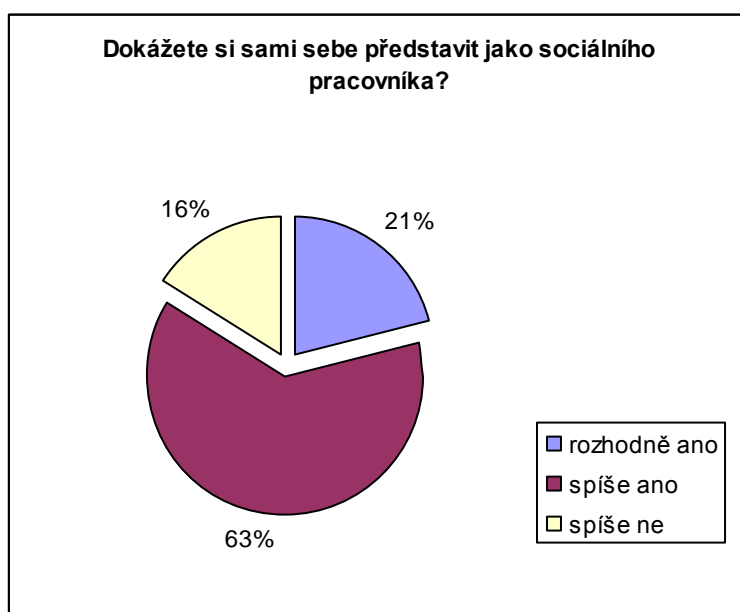
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Názor, že sociální pracovník by měl disponovat větší mírou teoretických znalostí, zastávalo 5 % respondentů, 61 % odpovědělo, že teoretické znalosti a praktické dovednosti by měl sociální pracovník ovládat rovnoměrně půl na půl a 34 % respondentů bylo toho názoru, že důležitější jsou praktické dovednosti.

Následovala otázka zaměřená na identitu budoucích sociálních pracovníků a sice taková, zda si myslí, že by mohli vykonávat práci sociálního pracovníka.

Graf č. 8

„Dovedete si představit v této chvíli sami sebe jako sociálního pracovníka/sociální pracovníci?“

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

V roli sociálního pracovníka by si jednoznačně sebe dokázala představit pětina respondentů, spíše by si samo sebe jako sociálního pracovníka dovedly představit více než tři pětiny respondentů a necelá pětina si sama sebe spíše ještě nedokáže představit na této pracovní pozici.

Respondenty, kteří si sami sebe nedokážou představit jako sociálního pracovníka, ještě rozdělíme podle studovaného ročníku. Více než jednu třetinu takto odpovídajících respondentů tvořili studenti prvního ročníku, jedna třetina byla ze třetího ročníku a necelá třetina byla z druhého ročníku. Z toho tedy vyplývá, že nejvíce studentů, kteří si sami sebe nedokáží představit jako sociálního pracovníka je v prvním ročníku.

Demografické údaje

Tato otázka zjišťovala zastoupení jednotlivých ročníků v souboru respondentů.

Tabulka č. 9

„Který ročník studujete:“

Ročník	Počet studentů v %
První	29
Druhý	32
Třetí	39

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Z prvního ročníku byla více než čtvrtina respondentů, z druhého ročníku téměř třetina respondentů a ve třetím ročníku byly téměř dvě pětiny respondentů.

Následovala otázka, ze které střední školy přišli studenti studovat sociální práci.

„Jaké zaměření měla Vámi studovaná střední škola?“

Tabulka č. 10

Zaměření SŠ	Počet studentů v %
Ekonomické	37
Humanitní	27
Gymnázium	21
Zdravotní	5
Umělecké	4
Jiné	4
Technické	2

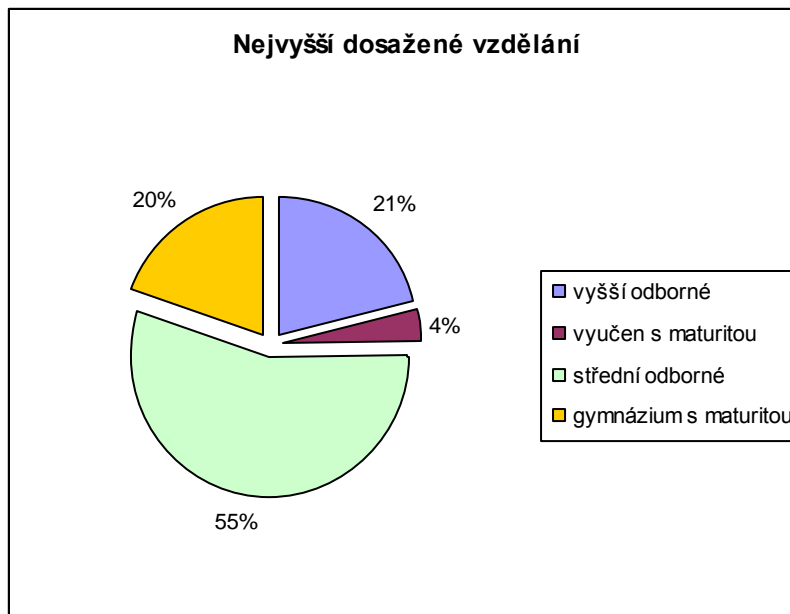
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Nejvíce zastoupeni byli absolventi ekonomického oboru – tuto odpověď zvolily téměř dvě pětiny respondentů, humanitně zaměřenou střední školu (pedagogickou, sociální) studovala více než čtvrtina respondentů, pětina respondentů absolvovala gymnázium.

Další otázka zkoumala nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.

„Vámi nejvyšší dosažené vzdělání:“

Graf č. 9

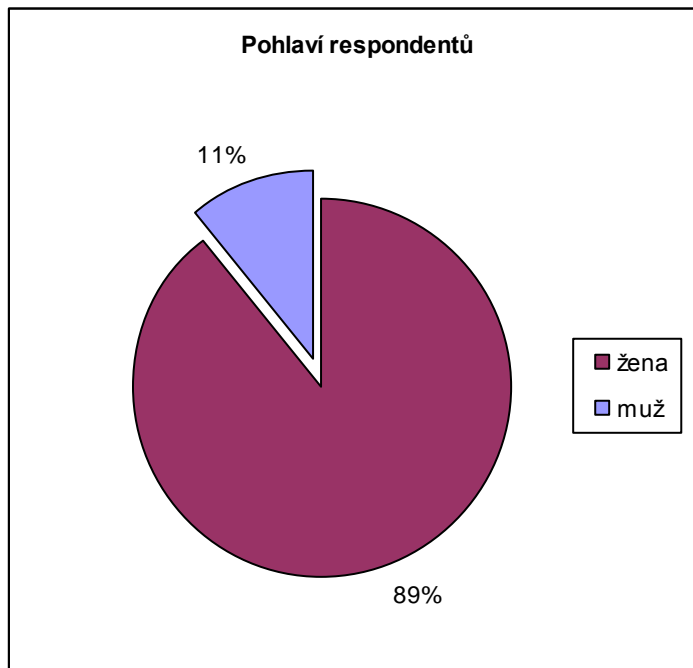
Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

V uzavřené otázce označovali respondenti své nejvyšší dosažené vzdělání. Střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou má více než polovina respondentů, vyšší odborné vzdělání s titulem diplomovaný specialista pětina respondentů, gymnázium s maturitní zkouškou rovněž pětina respondentů.

Poslední otázka zjišťovala pohlaví respondentů.

Graf č. 10

„Jste:“

Zdroj: vlastní výzkum. N počet respondentů = 56

Respondenti byli zastoupeni převážně ženským pohlavím. Toto zjištění nebylo překvapivé, neboť je známý fakt, že v pomáhajících profesích velmi často převažují ženy nad muži. Obor Sociální a charitativní práce studuje na Teologické fakultě 50 žen a 6 mužů.

3.4 Shrnutí zjištění

Před studiem na TF se vzdělávala na vyšší odborné škole či jiné vysoké škole třetina respondentů, z nichž pětina se zabývala studiem sociální práce.

Osobní zkušenosti se sociální prací mělo před nástupem studia na TF více než čtvrtina. Respondenti uvedli, že mají sami zdravotní handicap, nebo byl zdravotní handicap přítomen v rodině či u přátel, setkali se s problémy v dospívání, s rodinnými problémy, setkali se s drogově závislými nebo je ovlivnili životy lidí v jejich okolí.

Téměř polovina respondentů uvedla, že si zvolili pomáhající profesi, protože rádi pracují s lidmi, jako další motivy uvedli respondenti osobní zkušenosti a touhu pomáhat druhým lidem.

Téměř dvě třetiny respondentů chtěly studovat právě tento obor na TF, je ale mezi nimi i více než třetina těch, kteří chtěli studovat něco jiného. Necelé dvě třetiny respondentů se chtěly věnovat jiným disciplínám, které se zabývají životem člověka (psychologii, speciální pedagogice, pedagogice). Více jak jedna třetina respondentů se chtěla vzdělávat v odlišném odvětví.

Faktory, které ovlivnily volbu oboru u studentů, můžeme z hlediska důležitosti seřadit takto: zájem o obor, uplatnění po studiu, poloha školy, finanční náročnost, přátelé a vrstevníci, rodiče, návaznost středoškolského oboru na vysokoškolský.

U více než poloviny respondentů měl na volbu oboru největší vliv zájem o daný obor, naopak nejmenší vliv připisovaly dvě třetiny respondentů návaznosti oborů vysoké a střední školy, rodičům a přátelům.

Téměř tři čtvrtiny respondentů uvedly, že nejdůležitějším kritériem pro výběr studijního oboru bylo zaměření studia, necelá třetina již věděla, že se chce stát sociálním pracovníkem.

Výběrem svého studijního a kariérního zaměření si je jistá více než polovina respondentů a kdyby měli možnost, zvolili by si sociální práci na TF ke studiu znovu. Jistá si není více jak čtvrtina respondentů a necelá desetina ví, že by si tento obor znovu nezvolila.

Respondenti mají celkem jasnou představu o svém pracovním zaměření po ukončení studia. Třetina se chce zabývat sociální prací s jednotlivcem, stejný podíl respondentů by se chtěl věnovat práci s dětmi a rodinou.

Studie ukázala, že více než tři čtvrtiny respondentů se v různé míře identifikují s povoláním sociálního pracovníka a dokáží si v tuto chvíli již představit sami sebe při vykonávání sociální práce.

Co se týče středoškolského studia, respondenti uvedli pestrou škálu zaměření - dominovaly ekonomicky zaměřené střední školy, které studovala více než třetina respondentů.

Čtyři pětiny respondentů dosáhly středoškolského vzdělání zakončeného maturitní zkouškou, jedna pětina respondentů dokončila vyšší odborné vzdělání a byl jim udělen titul DiS.

Studie se zúčastnilo 50 žen a 6 mužů. Toto zjištění nebylo překvapivé, neboť v pomáhajících profesích, zejména v sociální práci, převažují početně ženy nad muži.

3.5 Verifikace hypotéz

Po vyhodnocení dat získaných výzkumem a shrnutí výsledků výzkumu je potřeba zhodnotit, zda se jednotlivé hypotézy potvrdily či nepotvrdily.

H1: Studenti oboru Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě volí ke studiu odlišný obor, než jaký studovali na střední škole.

Tato **hypotéza se potvrdila**, protože 73 % respondentů studovalo střední školy s odlišným zaměřením. Pouze 15 % respondentů studovalo humanitně zaměřenou střední školu. Tuto hypotézu podpořil i fakt, že návaznost středoškolského oboru vůči vysokoškolskému považuje za nejméně důležitý faktor při výběru oboru 66 % respondentů.

H2: Osobní zkušenosti se sociální prací jsou významným faktorem pro volbu tohoto oboru.

Tato **hypotéza se potvrdila**. Osobní zkušenost jako motiv pro studium sociální práce uvedla více jak čtvrtina respondentů. Významným faktorem se stává také proto, že 4 respondenti jsou sami zdravotně postižení a další 2 respondenti mají zdravotně postiženého v rodině, což hodnotím jako velmi silný motiv pro rozhodnutí věnovat se právě sociální práci.

H3: Většina studentů se v průběhu studia pozitivně identifikují s představou sebe sama jako sociálního pracovníka.

Tato **hypotéza se potvrdila**, protože více jak čtyři pětiny respondentů uvedly, že si samy sebe dokáží představit jako sociálního pracovníka. Tuto hypotézu podpořilo i zjištění, že dvě třetiny respondentů by si obor Sociální a charitativní práce zvolilo ke studiu znovu.

Diskuze

Po vyhodnocení výzkumu je zajímavé srovnat jeho výsledky se zjištěními ze zdrojů, ze kterých jsem čerpala v teoretické části. Budu porovnávat důležitost jednotlivých faktorů, jak jsou uvedeny v teorii a jak je vnímali respondenti výzkumu.

Při primární volbě povolání hrají jednu z nejdůležitějších úloh rodiče, ať pouhou svou radou či přímým vedením dítěte k volbě určitého zaměření. Podle výzkumu Šťastnové a Drahoňovské se vliv rodičů tím více snižuje, čím je dítě starší. Na střední škole se řídí radou nebo přáním rodičů podstatně méně mladých lidí než na škole základní. Podle teorie se dalo předpokládat, že rodiče nebudou mít velký vliv na rozhodování se o volbě oboru. Tuto skutečnost výzkum potvrdil. Vliv rodičů byl respondenty označen jako malý. Výjimku tvořili respondenti se zdravotním postižením, kteří naopak přisoudili rodičům vliv velký.

Zájem o daný obor ohodnotili respondenti výzkumu jako nejdůležitější faktor pro rozhodování. Náplň oboru a budoucího povolání je zcela jistě tím podstatným kritériem pro rozhodování. Poměří se podle toho, jaké máme zájmy, co nás baví a jací jsme.

S vymezením zájmu o obor jako nejvýznamnějšího kritéria respondenti zároveň určili nejméně ovlivňující faktor, jímž byla návaznost oborů střední a vysoké školy. V obou případech se potvrzuje vliv školního prostředí na volbu povolání. Obsahové vymezení předmětů vyučovaných na střední škole jistě podmínilo studenty, aby si v našem případě zvolili jinou oblast působení v rámci vysoké školy. I nespokojenost a poznání, že studované zaměření neuspokojuje představu mladého člověka o povaze toho, co by chtěl v životě dělat a v jaké oblasti pracovat, je krokem k tomu, aby si vybral takové povolání, které ho bude naplňovat. I zde tedy souhlasí uvedená teorie s daty získanými výzkumem.

Podle Hlad'a vliv vrstevníků a přátel na volbu povolání v poslední době stoupá, hlavně co se týče informativní funkce. Toto tvrzení jistě platí u prvotní volby žáků, kteří ukončují základní vzdělání. Respondenti však toto tvrzení nepotvrdili, ani se neukázalo, že by mínění přátel bylo pro ně rozhodující při volbě vysokoškolského zaměření. Naopak, přátelům přikládali respondenti nejmenší vliv.

Polohu školy a finanční náročnost shledali respondenti středně ovlivňujícími faktory. Výsledky výzkumu se tedy shodují s teorií, že tyto faktory jsou důležité a je

rozhodně třeba je při výběru vysoké školy posoudit. Zde se liší situace individuálně podle daného respondenta. Pokud chce respondent studovat vytoužený obor, lze dle výsledků výzkumu předpokládat, že umístění školy, ani finanční náročnosti pro něj nebude nepřekonatelnou překážkou.

Faktor uplatnění se na trhu práce po skončení studia je dle očekávání velmi vlivnou okolností. Vzhledem k současnému stavu na trhu práce si myslím, že tento faktor bude narůstat na významu a vyrovná se, co do síly vlivu, zájmu o daný obor.

Z uvedených informací vyplývá, že výpovědi respondentů se v převážné většině shodovaly s tím, co bylo zmíněno v teoretické části.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, které faktory a s jakou mírou, ovlivnily studenty, aby si zvolili za své budoucí povolání sociální práci a aby se rozhodli studovat obor Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě Jihočeské univerzity.

Tento cíl byl naplněn v rámci uskutečněného výzkumu mezi studenty Sociální a charitativní práce. V teoretické části byly vymezeny faktory, které ovlivňují volbu budoucího povolání. Tyto faktory byly rozpracovány v rámci šetření studentů TF (viz Příloha I). Otázku, zdali studenti sami sebe vnímají jako budoucí sociální pracovníky a do jaké míry se dokáží s představou této práce ztotožnit se mi podařilo zodpovědět.

Dílním cílem bylo zjistit, zda má v rozhodování dominantní úlohu nějaký určitý faktor. Tento cíl byl naplněn, neboť výzkum ukázal, že hlavním faktorem pro výběr zaměření je zájem o obor a jeho náplň (viz Tabulka 6). Předpoklad uvedený v úvodu této práce tak byl potvrzen.

Dalším dílním cílem bylo zjistit, zda studenti obor Sociální a charitativní práce chtěli studovat primárně anebo se jedná z jejich strany o alternativní řešení, protože z různých důvodů nemohou studovat obor, který by chtěli studovat nejvíce. I tento cíl byl naplněn, protože ve výzkumném souboru byli jak respondenti, kteří chtěli primárně studovat tento obor, tak i ti, kteří jej studují jako alternativní možnost.

Teoretická část stručně nastínila úvod do problematiky sociální práce a do oblasti volby povolání. Volba povolání byla zaměřena jak na prvotní volbu, která sloužila jako hlavní zdroj faktorů ovlivňující volbu člověka, tak na volbu povolání po ukončení střední školy, která řadu faktorů rozšířila.

V praktické části byly zformulovány tři hypotézy, jež se podařilo na základě výzkumu, který byl realizován formou dotazníku, potvrdit.

Výsledky výzkumu byly vyhodnoceny. V rámci Diskuze byl porovnán skutečný stav mezi respondenty a uvedenou teorií. Uváděná teorie se téměř celá na základě výzkumu potvrdila. Oproti teorii je však z provedeného výzkumu zřejmé, že zaměření střední školy nerozhoduje, v případě studentů Teologické fakulty, o volbě vysokoškolského oboru studia.

Má práce představuje soubor faktorů, které měly vliv na rozhodnutí se pro studium Sociální a charitativní práce. Čtenář pochopí, co motivovalo studenty, aby se rozhodli ke studiu sociální práce. Zjistí, že ač ne nejpočetnějším, tak přesto významným

motivem, jsou osobní zkušenosti se sociální prací, což je podle mého názoru zajímavé zjištění.

Tato práce také odhalila, do jaké míry se sami studenti identifikují s rolí budoucího sociálního pracovníka a zda jsou s volbou svého budoucího povolání spokojeni.

Seznam použitých zdrojů

Knihy:

1. MAOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
2. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.
3. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.
4. MELGOSA, J. *Žít naplno. Kniha o dospívání*, 1. dotisk 1. vydání. Praha: Advent-Orion, 2000. ISBN 80-7172-300-2.
5. KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Čtvrté vydání. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-429-X .
6. NAKONEČNÝ, M. *Obecná psychologie (syllabus přednášek)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice: 2006. ISBN 80-7040-922-3.
7. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0689-3
8. OPATRŇNÝ, M. *Sociální práce a teologie: Inspirace a podněty sociální práce pro teologii*. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-408-3.
9. PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E., MAREŠ J. *Pedagogický slovník*. Vydání šesté. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
10. ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: PAIDO – edice pedagogické literatury, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
11. ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti, Obor v pohybu*. Vydání první. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1174-4.

Kvalifikační práce:

12. HANTOVÁ, L. *Identita sociální práce a sociálních pracovníků*. České Budějovice 2013 Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce M. Elichová.
13. VELECKÁ, J. *Faktory ovlivňující volbu povolání adolescentů*. Zlín 2013 Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce E. Suchánková.

Periodika:

14. MUSIL, L. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce/Sociálna práca*, 2008, roč. 8, č. 2, s. 60-79.
15. MUSIL, L. *Typologie pojetí sociální práce*. [online]. Masarykova universita Brno.
[citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na www: <http://is.muni.cz/el/1423/podzim2009/SPP101/um/prispevek.pdf>

Internetové zdroje:

16. EAMOS. *Sociální status, sociální stratifikace, sociální mobilita*. [online].
[citováno 19. 3. 2014]. Dostupné na
http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_9659/9.htm
17. FALTISOVÁ, T. *Náplň práce a profesní identita sociálního pracovníka*.
[online]. 2010 [citováno 11.11.2013]. Dostupné na
[www:http://www.socialnisluzby.eu/images/obr/1357573362_minula-cisla-8-9-2010.pdf](http://www.socialnisluzby.eu/images/obr/1357573362_minula-cisla-8-9-2010.pdf)
18. HLAĐO, P. *Svět práce a volba povolání, Studijní text pro učitele*. [online].
Brno: Masarykova univerzita, 2008 [citováno 22. 11. 2013]. Dostupné na:
http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/Uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf
19. HLAĐO, P. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů*.
[online]. Brno: Konvoj, 2012. [citováno dne 3. 2. 2014]. ISBN 978-80-7302-165-8. Dostupné na www:
<http://books.google.cz/books?id=nbLaKAmxJ40C&pg=PA6&lpg=PA6&dq=HLA%C4%8EO,+P.+Profesn%C3%AD+orientace+adolescent%C5%AF:+Poznatky+z+teori%C3%AD+a+v%C3%BDzkum%C5%AF.&source=bl&ots=VCX9UCfR6F&sig=t5-fwMVJTf6toYwFoauqqMdInMY&hl=cs&sa=X&ei=aGikU5OBC9CUhQeu2YG4DA&ved=0CEsQ6AEwAw#v=onepage&q=HLA%C4%8EO%2C%20P.%20Profesn%C3%AD%20orientace%20adolescent%C5%AF%3A%20Poznatky%20z%20teori%C3%AD%20a%20v%C3%BDzkum%C5%AF.&f=false>

20. MŠMT ČR [online PDF]. *Struktura systému vzdělávání a odborné přípravy v České republice 2009/2010*. Praha [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné na [www: http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr](http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr)
21. SENGHAS, S. *Using the Ginzberg Theory of Occupational Choice to Determine Your Career Path*. [online]. 2007 [citováno 29. 11. 2013]. Dostupné na [www: http://voices.yahoo.com/using-ginzberg-theory-occupational-choice-to-438920.html](http://voices.yahoo.com/using-ginzberg-theory-occupational-choice-to-438920.html).
22. ŠŤASTNOVÁ P., DRAHOŇOVSKÁ P. *Jak žáci základních a středních škol vybírají svou další vzdělávací nebo pracovní kariéru*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné na [www: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/AnalyzaKP_ZSaSS_pro_www.pdf](http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/AnalyzaKP_ZSaSS_pro_www.pdf)
23. Teologická fakulta Jihočeské univerzity. *Studium Sociální a charitativní práce*. [online]. České Budějovice 2014. [citováno 13. 3. 2014]. Dostupné na [www: http://www.tf.jcu.cz/uchazec/obory/socchar](http://www.tf.jcu.cz/uchazec/obory/socchar).
24. Vysoké školy [online]. *Jak vybrat tu správnou vysokou?* 2010 [citováno 8. 2. 2014]. Dostupné na [www: http://www.vysokeskoly.cz/clanek/jak-vybrat-tu-spravnu-vysokou-2](http://www.vysokeskoly.cz/clanek/jak-vybrat-tu-spravnu-vysokou-2).
25. Zkouška osobnosti. *Co je to RIASEC?* [online]. [citováno 4. 2. 2014]. Dostupné na: www.zkouskaosobnosti.cz/co-je-to-riasec.html

Zákony:

26. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění platném k 1. 4. 2013
27. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění platném k 1.1.2014

Přílohy

Příloha I. Dotazník

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Nicole Zvoníčková a studuji obor Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě Jihočeské univerzity. Tento dotazník je součástí mé bakalářské práce na téma *Faktory, které ovlivnily volbu oboru Sociální a charitativní práce u studentů Teologické fakulty*. Jeho cílem je zmapovat, které faktory nejvíce ovlivnily studenty, aby si zvolili ke studiu právě tento obor. Dotazník je anonymní a všechny zjištěné údaje poslouží pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Prosím Vás o vyplnění všech otázek.

Děkuji Vám za poskytnuté informace a za spolupráci při vyplňování tohoto dotazníku.

1. Který ročník studujete:

první 1

druhý 2

třetí 3

2. Jaké zaměření měla Vámi studovaná střední škola:

ekonomické 1

humanitní 2

technické 3

umělecké 4

všeobecné (gymnázium) 5

zemědělské 6

zdravotní 7

jiné (uved'te) 8

.....

3. Vámi nejvyšší dosažené vzdělání:

- vyučen/a s maturitou 1
střední odborné s maturitou 2
vyšší odborné (titul DiS.) 3
jiné (uved'te) 4
-

4. Vzdělávali jste se již před studiem oboru Sociální a charitativní práce na TF v jiné oblasti terciárního vzdělávání (VOŠ, jiná obor na VŠ, jiná VŠ)?

- ano 1
ne 2
Odpověděli-jste **Ne**, pokračujte, prosím, na otázku č. 8

5. Kde jste se vzdělával/a?

- VOŠ (uved'te která, studovaný obor) 1
-
- fakulta TF, jiný obor (uved'te studovaný obor) 2
-
- jiná fakulta JČU (uved'te fakultu, studovaný obor) 3
-
- jiná VŠ (uved'te která VŠ, studovaný obor) 4
-

6. Ovlivnilo toto předchozí studium Vaši volbu?

- ano 1
ne 2

7. Pokud jste u předchozí otázky odpověděli **Ano – Jakým způsobem předchozí studium ovlivnilo Vaši volbu? (napište prosím)**

.....

.....

.....

.....

8. Pracuje někdo z Vaší rodiny v oblasti sociální práce?

ano 1

ne 2

9. Jen pokud jste na předcházející otázku odpověděli **Ano – Ovlivnila tato skutečnost výrazným (rozhodujícím) způsobem volbu Vašeho budoucího povolání?**

ano 1

ne 2

10. Proč jste zvolili ke studiu právě pomáhající profesi?

osobní zkušenosti, okolnosti z mého života 1

inspirace od rodičů 2

touha pomáhat druhým 3

rád/a pracuji s lidmi 4

jiné (uved'te) 5

.....
.....

11. Jen pokud jste zakroužkovali odpověď a) – Jaká byla/je Vaše osobní zkušenost se sociální prací?

jsem zdravotně postižený/á 1

zdravotní postižení v rodině (matka, otec, sestra, bratr...) 2

setkal/a jsem se s problémy v dospívání 3

setkal/a jsem se s rodinnými problémy 4

jiné (uved'te) 5

.....

12. Je obor Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě ten, který jste nejvíce chtěli studovat?

ano 1

ne 2

13. Jen pokud v předcházející otázce byla odpověď **Ne** – **Jaký obor a na jaké fakultě (vysoké škole) jste chtěli studovat? Z jakého důvodu jej nestudujete?**

.....
.....
.....

14. Jak důležité pro Vás byly následující faktory při volbě oboru?

(1 – nejméně, 2 – středně, 3 – nejvíce)

a) rodiče	1	2	3
b) zájem o daný obor	1	2	3
c) návaznost oboru VŠ na obor SŠ	1	2	3
d) poloha školy (vzdálenost od bydliště)	1	2	3
e) uplatnění po studiu	1	2	3
f) finanční náročnost studia	1	2	3
g) přátelé, vrstevníci	1	2	3

15. Jak byste ohodnotil/a Vaši spokojenost s výběrem oboru?

- velmi spokojen 1
spíše spokojen 2
spíše nespokojen 3
velmi nespokojen 4

16. Které z následujících kritérií Vás nejvíce ovlivnilo, aby jste se rozhodli pro studium Sociální práce?

- zaměření studia (oblast, problematika, které se věnuje) 1
touha pracovat jako sociální pracovník/sociální pracovnice 2
nabídka vyučovaných předmětů 3
vyučující 4
jiné (uved'te) 5

.....

17. Kdybyste se ocitli zpátky u podávání přihlášek na vysokou školu, zvolili byste si obor Sociální a charitativní práce znovu?

- ano 1
- ne 2
- nevím 3

18. Pokud odpověď na předchozí otázku byla Ne – Z jakého důvodu byste si ne zvolili studium Sociální a charitativní práce znovu? (napište prosím)

.....

.....

.....

.....

19. Které oblasti sociální práce byste se chtěli po studiu věnovat?

- práce s jednotlivcem (krizová intervence, poradenství) 1
- skupinová práce 2
- streetwork (terénní sociální práce) 3
- práce s dětmi a rodinou 4
- komunitní práce 5
- práce na úřadě 6
- jiná oblast (jaká) 7

.....

20. Absolvent studia sociální práce na VŠ by měl podle Vás být vybaven:

- větší mírou teoretických znalostí 1
- napůl teoretickými znalostmi, napůl praktickými dovednostmi 2
- větší mírou praktických dovedností 3

21. Dovedete si představit v této chvíli sami sebe jako sociálního pracovníka/sociální pracovníci?

- rozhodně ano 1
- spíše ano 2
- spíše ne 3
- rozhodně ne..... 4

22. Jste:

muž 1

žena 2

Abstrakt

ZVONÍČKOVÁ, N. *Faktory, které ovlivnily volbu oboru Sociální a charitativní práce u studentů Teologické fakulty*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Klíčová slova: volba oboru, volba povolání, výběr vysoké školy, sociální práce, sociální pracovník, Sociální a charitativní práce, Teologická fakulta.

Práce se zabývá faktory, které ovlivnily studenty, aby se rozhodli pro studium oboru Sociální a charitativní práce na Teologické fakultě Jihočeské univerzity. Teoretická část charakterizuje sociální práci, sociálního pracovníka a studijní obor Sociální a charitativní práce. Dále popisuje volbu povolání a rozebírá jednotlivé faktory působící na volbu povolání.

Praktická část obsahuje výzkum prováděný prostřednictvím anonymních dotazníků, které byly rozdány mezi studenty Sociální a charitativní práce, kteří byli ve všech třech ročnících téměř rovnoměrně zastoupeni. Jejím cílem je zjistit, které motivy, faktory, do jaké míry ovlivnily studenty při volbě studijního oboru a jak s odstupem času hodnotí toto své rozhodnutí.

Abstract

Factors that affected the choice of study programme Social and Charity Work among students of the Faculty of Theology.

Key words: field of study selection, vocation selection, college selection, social work, social worker, Social and Charity Work, Faculty of Theology.

The bachelor's thesis deals with the factors that affected the students to decide for the study of Social and Charity Work at the Faculty of Theology of the University of South Bohemia. The theoretical part of the thesis characterizes social work, social worker and study programme Social and Charity Work. It also describes the vocation selection and analyzes the individual factors affecting the vocation selection.

Practical part contains a research carried out through the anonymous questionnaires, which were distributed among students of Social and Charity Work. Its aim is to identify which factors and what extent affect the students in the choice of field of study.